

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Gdańsk, dnia 28 grudnia 2015 r.

Poz. 4490

UCHWAŁA NR XV/140/15 RADY MIEJSKIEJ W CHOJNICACH

z dnia 30 listopada 2015 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice na lata 2015-2018.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2015r., poz. 1515) oraz art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2014r. poz. 1446 oraz z 2015r. poz. 397 i poz. 774) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice na lata 2015-2018, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chojnice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Mirosław Janowski

Załącznik do uchwały Nr XV/140/15 Rady
Miejskiej w Chojnicach z dnia 30 listopada 2015r.

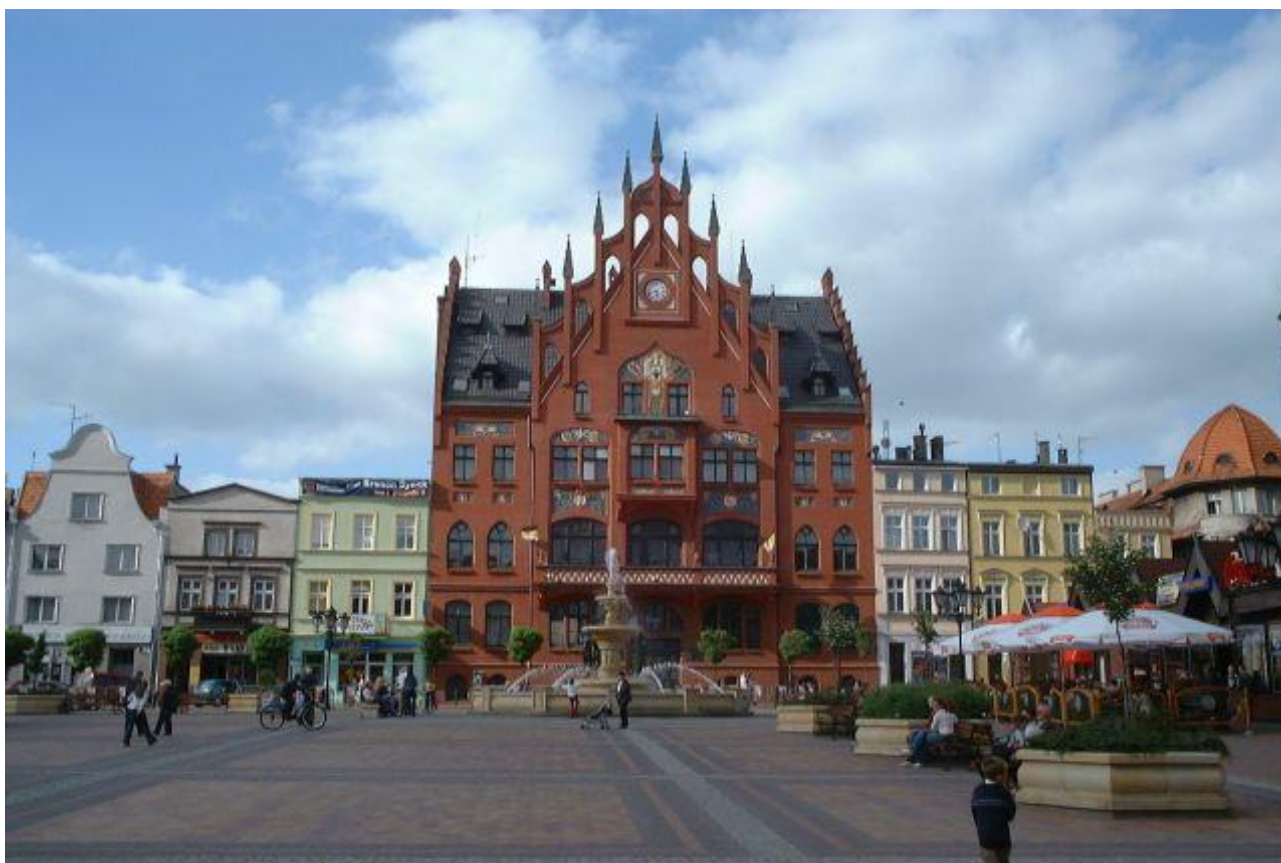
GMINNY

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

DLA MIASTA CHOJNICE

NA LATA

2015 – 2018

opracowała
mgr Marlena Pawlak
Konserwator Zabytków Miasta Chojnice

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice	4
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice.....	5
2.1. Podstawowe definicje z zakresu opieki nad zabytkami	6
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	9
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	11
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:	11
4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.....	11
4.1.2 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności i Strategia Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	12
4.1.3 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata.....	13
2014 – 2017.....	13
4.1.4. Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015.....	14
4.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.	15
4.2.1.Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020	15
4.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego	15
4.2.3. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego.....	16
na lata 2014-2020	16
Środki finansowe Unii Europejskiej przeznaczone na realizację osi priorytetowej 8 mogą być więc skutecznym narzędziem realizacji niektórych zadań zdefiniowanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami	17
4.2.4. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego.....	17
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	18
5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy:	18
5.1.1. Strategia Rozwoju Miasta Chojnice 2020.....	18
5.1.2. Lokalny Program Rewitalizacji	19
5.1.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnice.....	19
5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Chojnice.....	19
5.2.1. Kalendarium ważniejszych wydarzeń w rozwoju miasta:	19
5.2.2. Zarys historii miasta Chojnice	21
5.2.3.Zabytki nieruchome wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego:	22

5.2.4. Zabytki ruchome miasta Chojnice:	25
5.2.5. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków Chojnic	26
5.2.6. Wojewódzka Ewidencja Zabytków Archeologicznych – stanowiska archeologiczne.....	37
5.2.7. Pomniki przyrody w mieście Chojnice:.....	39
5.2.8. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla miasta wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego wymagające pilnych prac konserwatorskich i restauratorskich	39
5.2.9. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Chojnice wymagające pilnych prac konserwatorskich i restauratorskich:	49
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Chojnice. Analiza szans i zagrożeń	88
7. Założenia programowe :.....	89
7.1. Priorytety, kierunki i zadania programu opieki:	89
8. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.....	93
8.1. Instrumenty prawne:	93
8.2. Instrumenty finansowe:.....	93
8.3 Instrumenty koordynacji:.....	93
8.4 Instrumenty społeczne:.....	93
8.5 Instrumenty kontrolne:	93
9. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	94
10. Źródła finansowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	94
10.1 Źródła publiczne - krajowe:.....	95
10.2 Źródła publiczne – zagraniczne:.....	97
11. Realizacja i finansowanie przez miasto zadań z zakresu ochrony zabytków	98

1. Wstęp

1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice

W celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego inicjuje i opracowuje, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.

Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem służącym do podejmowania planowanych działań dotyczących inicjowania, koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków.

Aby osiągnąć skuteczne rezultaty, należało zsumować najważniejsze informacje oraz dane o zasobach dziedzictwa kulturowego miasta Chojnice, na tle regionu i województwa pomorskiego.

Program jest ważnym narzędziem dla władz samorządowych w dalszych działaniach i planach, przy pozyskiwaniu określonych środków finansowych.

Obowiązek ochrony zabytków i opieki nad zabytkami nakłada Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Określa ona przedmiot, zakres i formy ochrony dóbr kultury. Niezależnie od obowiązku ochrony zabytków, stanowiących historyczną i materialną spuściznę pokoleń, zachowanie, a także przywrócenie zabytkom utraconych walorów jest uzasadnione społecznie i ekonomicznie.

Art. 85 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568) stanowi, że w Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki Nad Zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Cele opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami określone zostały w art. 87 ust.2 w/w ustawy.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami ma na celu:

- 1) Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju
- 2) Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej
- 3) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania
- 4) Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego
- 5) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- 6) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków
- 7) Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice jest zadaniem, do którego obliguje władze wymieniona na wstępie Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Cel programu, który winien być uwzględniony w strategii rozwoju oraz w przestrzennym zagospodarowaniu terenu, to:

- Ochrona zabytków, krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego zintegrowana z ochroną środowiska przyrodniczego
- Wykorzystanie zabytków do zwiększenia atrakcyjności terenu dla potrzeb rozwoju społeczno - gospodarczego
- Pozyskiwanie środków finansowych z różnych źródeł na opiekę nad zabytkami
- Wypracowanie metod współpracy z właścicielami zabytków.

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice

Program Opieki nad Zabytkami ma służyć rozwojowi jednostek samorządu terytorialnego, a tym samym społeczności lokalnej, poprzez stworzenie ram dla aktywnego zarządzania zasobem składającym się na lokalne dziedzictwo kulturowe, w tym jego promowanie i upowszechnianie.

Gminy zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95) w zakresie zadań własnych realizują sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 7 ust 1 pkt.9).

Obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada na gminę art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.):

- 1) Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
- 2) Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- 3) Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- 4) Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.
- 5) Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Programu Opieki Nad Zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki Nad Zabytkami.

Zadania samorządu z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami zostały określone w art. 4 i 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.):

- Art.4.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
 - kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
 - uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.
- Art.5.
Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:
 - naukowego badania i dokumentowania zabytków;
 - prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
 - zabezpieczania i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
 - korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
 - popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

2.1. Podstawowe definicje z zakresu opieki nad zabytkami

Zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości (np. budynki) będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy - rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych (np. rzeźba, ołtarz, obraz).

Zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami.

Prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań.

Prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części oraz dokumentowanie tych działań.

Roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku.

Badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku,

ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich.

Badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń.

Badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego.

Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych., w tym ulic lub sieci dróg.

Historyczny zespół budowlany - powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi.

Krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Dziedzictwo kulturowe - całość dorobku kulturowego tworząca środowisko kulturowe dokumentujące poczucie tożsamości człowieka manifestującej się ciągłością kulturową.

Krajobraz kulturowy zbliżony do naturalnego - ukształtowany i użytkowany przez człowieka, który cechuje roślinność zbliżona lub, w niektórych przypadkach, identyczna z roślinnością naturalnie rosnącą na danym obszarze.

Historyczny krajobraz kulturowy - krajobraz cenny z punktu widzenia ochrony dóbr kultury, np. tradycyjnego rozłogu pól, terenów historycznych kopalń, historycznych jednostek osadniczych i krajobrazów bitewnych. Obecnie postuluje się stworzenie systemu ochrony krajobrazu kulturowego (historycznego), którego instrumentami i instytucjami są: strefa ochrony konserwatorskiej, rezerwat kulturowy, park kulturowy.

Krajobraz miejski - krajobraz obejmujący tereny zainwestowania miejskiego. Występuje w postaci krajobrazów zabytkowych i współczesnych, a odznacza się zabudową wysoką i zwartą. Pojawia się zwłaszcza w jego odmianie zabytkowej, posiada czytelny układ kompozycyjny. W system zabudowy miejskiej włączone są urządzone tereny zieleni (ogrody, parki i inne ich odmiany tworzące systemy zieleni miejskiej, obecnie zwane systemem przyrodniczym miasta).

Krajobrazowa strefa ochronna - w dotychczasowej praktyce ochrony krajobrazu stosowano podział na pięć charakterystycznych stref krajobrazu w ramach jego pełnego polskiego zasobu, wśród których trzy mieszczą się w kategorii stref ochronnych. Są to: strefa rezerwatowa, strefa parkowo-krajobrazowa i strefa krajobrazu chronionego.

Rewitalizacja - proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych, mający na celu wyprowadzenie terenu ze stanu kryzysowego i prowadzący do rozwoju.

Program rewitalizacji - program wieloletnich działań w sferze przestrzennej, społecznej i ekonomicznej, prowadzący w okresie kilkunastoletnim do rewitalizacji terenu znajdującego się w stanie kryzysowym.

Projekt rewitalizacji – realizowany na określonym terenie, będący częścią programu rewitalizacji, w ramach, którego realizowane są zadania inwestycyjne, społeczne i ekonomiczne.

Pomnik historii to szczególna forma ochrony najcenniejszych zabytków w Polsce. Tytuł Pomnika historii może otrzymać zabytek nieruchomy o szczególnej wartości historycznej, naukowej i artystycznej, utrwalony w powszechnej świadomości i mający duże znaczenie dla dziedzictwa kulturalnego Polski.

Pomniki przyrody - pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienie o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami.

W świetle ustawy w Polsce ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania:

- Zabytki nieruchome będące w szczególności: krajobrazami kulturowymi, układami ruralistycznymi i urbanistycznymi oraz zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego, obiektami techniki (a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi), cmentarzami, parkami, ogrodami, innymi formami zaprojektowanej zieleni, miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji
- Zabytki ruchome
- Zabytki archeologiczne
- Niektóre nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków
- 2) uznanie za pomnik historii
- 3) utworzenie parku kulturowego
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Organy ochrony zabytków:

- 1) Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego - w jego imieniu generalny konserwator zabytków
- 2) Wojewódzki konserwator zabytków
- 3) Powiatowy konserwator zabytków

4) Społeczni opiekunowie zabytków

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Konstytucja RP (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) w przepisach art.5, art. 6 ust. 1 i art. 86 objęła zabytki ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. Nr 162 poz.1568 z późn. zm.). Ustawa stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. Określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków (art.3, 6):

Zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną artystyczną lub naukową

Zabytki nieruchome są to krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji

Zabytki ruchome są to dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne (militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery), wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

Zabytki archeologiczne są to pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; kontrole stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7 ustawy o ochronie zabytków definiuje w zamkniętym katalogu następujące formy ochrony zabytków:

wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków; Zgodnie z art. 9. ust.1 do rejestru zabytków (...) *wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.* (art. 9 ust.2) Zgodnie z art. 10. ust. 1 *do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę* (art. 10 ust.2). Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. (Dz. U. Nr 113, poz. 661)

uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego

utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się pod względem krajobrazowym terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków

ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dotyczące w szczególności zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia; innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych; w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 **ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) zostały określone zadania własne gminy: „*zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury,*

w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Oprócz pkt. 9, odnoszącego się bezpośrednio do ochrony i opieki nad zabytkami, wymienione powyżej sprawy, niosą ze sobą ogromne możliwości związane z szeroko pojętą ochroną zabytków, a także umożliwiają nawiązanie formalnej współpracy z organizacjami, mającymi zapisaną w swym statucie opiekę nad zabytkiem.

Ponadto uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w wielu innych obowiązujących ustawach.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Przyjęta 21.IX.2004r. przez Radę Ministrów.

Celem Strategii jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach, a celem częściowym zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

Misją Strategii Rozwoju Kultury jest „zrównoważony rozwój kultury, jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwoju regionów”. Przy tworzeniu gminnego programu opieki nad zabytkami musimy realizować wszystkie wymienione cele. W głównych tezach wspomnianej Narodowej Strategii czytamy, że przedmiotem zainteresowań zarówno Ministra Kultury, jak i regionalnych oraz lokalnych władz samorządowych, powinny być: całokształt dorobku historycznego, artystycznego i cywilizacyjnego Polski. Tezy te zakładają zwiększenie aktywności w sferze kultury na szczeblu regionalnym i gminnym.

W 2005 r. Ministerstwo Kultury wydało *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*. Zawarto w niej cele realizacji Strategii, przy czym za cel strategiczny obrano zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Cel nadrzędny realizowany jest przez następujące cele częściowe:

- Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.
- Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury.
- Wzrost udziału kultury w PKB.
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury.
- Wzrost uczestnictwa w kulturze.
- Rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych.
- Efektywna promocja twórczości.
- Promocja polskiej kultury za granicą.
- Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.
- Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.
- Rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).

Cele częściowe realizowane są w ramach pięciu obszarów priorytetowych, którym odpowiadają szczegółowo opisane w NSRK – Narodowe Programy Kultury (NPK):

- Czytelnictwo i sektor książki *NPK Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*;

- Dziedzictwo kulturowe *NPK Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego*;
- Instytucje artystyczne i promocja twórczości *NPK Rozwój instytucji artystycznych*;
- *Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców - NPK Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych*;
- Sztuka współczesna *NPK Znaki Czasu*.

W kolejnych latach począwszy od 2014 r. ochrona dziedzictwa kulturowego odbywać się będzie poprzez Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

Celem tego programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

- *Ochrona zabytków*
- Wspieranie działań muzealnych
- Kultura ludowa i tradycyjna
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego
- Miejsca Pamięci Narodowej.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020 ma być narzędziem budowy porozumienia w programowaniu rozwoju w oparciu o kwestie merytoryczne i horyzontalne. Działania podejmowane przez Strategię powinny prowadzić m.in. do radykalnej poprawy podstawowej infrastruktury kultury i stanu zabytków przy wykorzystaniu min. europejskich funduszy.

4.1.2 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności i Strategia Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

W 2009 r. rząd RP podjął decyzję o zmianach w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz stworzeniu nowego porządku strategicznego, którego zrębami są dwa dokumenty o perspektywie czasowej do 2030 roku: Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju oraz koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Uzupełnieniem ich jest Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju oraz 9 strategii horyzontalnych (do 2020 r.).

Celem głównym „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności” jest poprawa jakości życia Polaków. Głównym sposobem osiągnięcia tego celu jest stabilny i wysoki wzrost gospodarczy. Strategia postuluje przesunięcie wydatków publicznych w kierunku wydatków prorozwojowych, stąd kładziony jest nacisk m.in. na digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego co ma wzmocnić kapitał społeczny kraju.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 została przyjęta uchwałą nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. Celem głównym tej średniookresowej strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 jest jedną ze strategii horyzontalnych. Podkreśla ona znaczenie kultury dla rozwoju i jakości kapitału społecznego. Wskazuje też konieczność wdrożenia spójnego systemu ochrony zabytków, co wymaga zmian przepisów prawnych – w tym opracowania nowej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zmiany wzmocnią aktywną partycypację społeczną w procesie ochrony zabytków i opieki nad nimi. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego jest jednym z celów szczegółowych tej strategii, który ma wzmocnić rolę kultury w budowaniu spójności społecznej i rozwoju społeczno - gospodarczym. Kierunki działań w ramach tego

celu obejmują m.in. ochronę dziedzictwa kulturowego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice na lata 2015-2018 wychodzi naprzeciw zapisom dokumentów nowego systemu prowadzenia polityki rozwoju. Traktuje bowiem rewaloryzację dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Priorytetowo traktuje również świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego i budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe.

4.1.3 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017

Od 20 września do 25 października 2013 r. trwały konsultacje społeczne do wydanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego projektu *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017*. 24 czerwca 2014 r. Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017*.

Jednym ze strategicznych założeń Krajowego Programu jest wzmocnienie działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Jest ono wyrazem przekonania, iż jakościowa przemiana w zakresie ochrony zabytków w Polsce może nastąpić jedynie dzięki łączeniu zasobów i działań organów ochrony zabytków. Rolą *Krajowego Programu* jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.

Celem programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad materialnym dorobkiem kultury oraz poprawa jego stanu w Polsce. Ważne jest także stworzenie odpowiedniej, przejrzystej wykładni porządkującej sferę ochrony i opieki nad zabytkami. Działaniom tym ma przyświecać 7 podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) Po pierwsze nie szkodzić - *primum non nocere*.
- 2) Maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytków i wszystkich ich wartości (materialnych i niematerialnych).
- 3) Minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymania się od działań niekoniecznych).
- 4) Usuwania tego i tylko tego, co na oryginał działa niszcząco.
- 5) Czytelności i rozróżnialności ingerencji.
- 6) Odwracalności metod i materiałów.
- 7) Wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

W Krajowym Programie Opieki nad Zabytkami, przedstawiono następujące cele działań:

I. W ramach uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

- 1) Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- 2) Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- 3) Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
- 4) Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
- 5) Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- 6) Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.
- 7) Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach.

- 8) Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
- 9) Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i nad zabytkami.

II. W ramach działań o charakterze systemowym:

- 1) Realizacja powszechnych tendencji europejskich, światowych oraz rozszerzenia pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).
- 2) Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego, wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i szczeblach zarządzania i gospodarowania. Wypracowanie metod zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym w szczególności obiektami z listy UNESCO, pomnikami historii oraz parkami kulturowymi.

III. W ramach systemu finansowania:

- 1) Stworzenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania.

IV. W ramach dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- 1) Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenia warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.
- 2) Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.
- 3) Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

V. W ramach kształcenia i edukacji:

- 1) Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz zorganizowanie pełnego kształcenia akademickiego w specjalnościach, w których dotychczas nie istnieje.
- 2) Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
- 3) Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

VI. W ramach współpracy międzynarodowej:

- 1) Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocji polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
- 2) Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości, w szczególności „Europy – wspólnego dziedzictwa kultury”, w którym wyzwaniem stanowią „obszary dwu- lub wielokulturowe”. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

4.1.4. Strategia Rozwoju Kraju do roku 2030

Dokument opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w 2006 r.

W *Strategii*, wieloletnim dokumencie strategicznym rozwoju społeczno – gospodarczego kraju, zwrócono uwagę na walory środowiska naturalnego, potencjał kulturowy oraz korzystne położenie na kontynencie Polski. W rozbudowie infrastruktury turystycznej niezbędne jest wsparcie inicjatyw lokalnych przez władze publiczne. Położenie nacisku na rozwój turystyki zgodne jest także z „Wizją Polski do roku 2015”. Zasada zrównoważonego rozwoju oraz pielęgnowanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego pozwolą również na osiągnięcie głównego celu *Strategii*, jakim jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski. Wśród priorytetów *Strategii* ważnych dla dziedzictwa kulturowego znajdujemy: wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawę stanu infrastruktury technicznej i społecznej (kultura, sport i turystyka), rozwój obszarów wiejskich (rozwój agroturystyki), rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

4.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Przyjęta uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 roku. Zakłada realizację 3 celów strategicznych (nowoczesna gospodarka, aktywni mieszkańcy i atrakcyjna przestrzeń). Strategia zwraca uwagę na konieczność rozwijania sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych na obszarach o wysokim potencjale turystyczno-rekreacyjnym środowiska przyrodniczego i kulturowego w kreowaniu unikatowej oferty turystycznej i kulturalnej regionu (cel 1.3), a także kompleksowej rewitalizacji i rozwoju przestrzeni publicznych w osiąganiu wysokiego poziomu kapitału społecznego (cel 2.2). Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice również wychodzi naprzeciw tym celom.

4.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego

Uchwała nr 639/XLVI/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 września 2002r. ze zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009r.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego zdefiniowano określone procesy, w tym proces kształtowania się struktury funkcjonalno-przestrzennej pomorskiego regionu metropolitalnego. W świetle uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych przebiegać on będzie prawdopodobnie zgodnie z ogólnymi prawidłowościami rozwoju europejskich regionów metropolitalnych.

Celem lepszej ochrony potencjału kulturowego województwa i pełniejszego wykorzystania planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie rozwoju rekreacji i turystyki na obszarach o wysokich walorach historyczno-kulturowych wskazano 6 obszarów, które powinny być chronione poprzez utworzenie parków kulturowych.

W Planie ujęte zostały obszary o ponadregionalnych walorach przyrodniczych, za które uznano struktury, których cechy funkcjonalne i stopień zachowania różnicowania biotycznego oraz naturalność odgrywają stabilizującą rolę w krajowych i europejskich strukturach i w powiązaniach ekologicznych. Obszary te posiadają także unikatowe walory z punktu widzenia potrzeb ochrony przyrody. Obszary kulturowe województwa pomorskiego cechują się wyraźnym i znacznym różnicowaniem środowiska kulturowego, wielowiekową stabilnością historyczną kultur osadniczych, różnym stopniem zachowania zasobów zabytkowych i kulturowych oraz wykształconą w toku rozwoju specyficzną strukturą krajobrazów kulturowych.

W Planie za pomocą metody waloryzacji zintegrowanej wyróżniono 3 typy obszarów

o zróżnicowanych walorach i randze dziedzictwa kulturowego, ponadto określono następujące zasadnicze cele ochrony wartości przyrodniczo-kulturowych i krajobrazu:

- A) Całościowe ujmowanie dopełniających się zagadnień ochrony środowiska przyrodniczego, wartości kulturowych i krajobrazu
- B) Integralne traktowanie materialnych i niematerialnych wartości terenu
- C) Gospodarowanie w przestrzeni z uwzględnieniem przenikających się i tworzących wzajemne relacje procesów przyrodniczych i kulturowych, których fizjonomiczno materialnym wyrazem jest krajobraz

Ogólne założenia polityki przestrzennej (w zakresie ochrony zasobów naturalnych):

- Ochrona różnorodności biologicznej
- Ochrona i kształtowanie spójności struktur ekologicznych
- Ochrona i kształtowanie spójności systemu obszarów chronionych
- Integracja działań ochrony środowiska z ochroną i kształtowaniem przestrzeni kulturowej i rekreacyjno-turystycznej
- Integracja działań w zakresie programu zalesień gruntów rolnych, ochrony sieci powiązań ekologicznych i obszarów chronionych
- Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych
- Utrzymanie tendencji poprawy stanu środowiska i jej dalsze kreowanie

Program Opieki Nad Zabytkami jest zgodny z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego i przewiduje w punktach wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego m.in.:

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego
- Zachowanie i ochronę najwartościowszych, nieprzekształconych zespołów i fragmentów krajobrazów wraz z panoramami widokowymi i wnętrzami architektoniczno-krajobrazowymi tych terenów
- Rekultywację, rewaloryzację i restytucję elementów przyrodniczych i architektonicznych, służących podtrzymaniu lub odtworzeniu walorów krajobrazowych.
- Kompleksową modernizację obszarów wiejskich
- Propagowanie tradycyjnych form architektury wiejskiej – regionalnej, w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiałów wykończeniowych wraz z opracowaniem wzornika projektów architektonicznych bazujących na wzorach zabudowy tradycyjnej
- Zachowanie i ochronę obiektów hydrotechnicznych, drogowych, kolejowych oraz zabytków techniki tj.: mostów drogowych i kolejowych, obiektów hydrotechnicznych, wiatraków i młynów, kolejki wąskotorowej i zakładów przemysłowych, zabudowań i urządzeń technicznych elektrowni wodnych, młynów wodnych, relikwów hut szkła, architektury portowej i morskiej (statki i inne jednostki pływające)
- Poprawę standardu cywilizacyjnego i warunków życia mieszkańców różnych części województwa, a szczególnie obszarów strukturalnego bezrobocia
- Integrację struktury przestrzennej województwa służącej tożsamości pomorskiej

4.2.3. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Dokument został przyjęty uchwałą nr 196/20/15 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 3 marca 2015 r. Programuje on wykorzystanie środków Unii europejskiej w województwie pomorskim w perspektywie lat 2014-2020.

W osi priorytetowej 8 (Konwersja) zaplanowano priorytety inwestycyjne „9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich” oraz „6c Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego”. W ramach kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych program

przewiduje rewaloryzację, modernizację i adaptację istniejącej zabudowy oraz dostosowanie budynków do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych. W ramach ochrony, promocji i rozwoju dziedzictwa kulturowego i naturalnego przewidziano przedsięwzięcia obejmujące ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem krajobrazowym.

Środki finansowe Unii Europejskiej przeznaczone na realizację osi priorytetowej 8 mogą być więc skutecznym narzędziem realizacji niektórych zadań zdefiniowanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami

4.2.4. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego

Uchwała nr 91/V/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011r.

Celem Programu Opieki nad Zabytkami na szczeblu wojewódzkim jest przede wszystkim „Wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad Dziedzictwem Kulturowym Województwa Pomorskiego służące zachowaniu zabytków budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu”.

Powyższy cel strategiczny cytowanego programu będzie realizowany w ramach trzech priorytetów:

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi
- Zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzecznoego
- Badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego

Najistotniejsze kierunki działań i typy wsparcia w realizowaniu poszczególnych Priorytetów Programu Opieki na szczeblu wojewódzkim, które wybrano do potrzeb opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Chojnice:

- Trwałe zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych
- Ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego
- Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym
- Promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych)
- Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym
- Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej
- Szeroki dostęp do informacji o dorobku kultury regionalnej

Kierunki te realizowane będą poprzez:

- Konserwację, renowację i poprawę stanu zachowania zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Chojnice
- Rewitalizację zabytkowych stref
- Konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych (w tym archeologicznych)
- Oddziałania własne województwa (własności samorządu) polegające na zachowaniu i konserwacji zabytków oraz zatrzymaniu ich degradacji
- Iluminacja obiektów zabytkowych
- Specjalistyczne opracowania badawczo-dokumentacyjne obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym obejmujące:
 - ekspertyzy techniczne i konserwatorskie

- badania konserwatorskie i architektoniczne
- programy prac konserwatorskich i restauratorskich
- dokumentacje projektowe
- inwentaryzacje architektoniczno-konserwatorskie
- Rozpoznanie i promocja najcenniejszych zabytków, w szczególności obejmująca charakterystyczne zabytki świadczące o odrębności i specyfice regionu
- Wsparcie działań edukacyjnych i promocyjnych oraz popularyzujących wiedzę o dziedzictwie kulturowym województwa pomorskiego w szczególności:
 - przygotowanie i organizacja konfrontacji naukowych
 - publikacje książkowe i foldery
 - organizacja konkursów
 - popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach oraz zagospodarowanie obszarów, terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo
 - udostępnienie w Internecie baz danych o zabytkach
- Wspieranie tworzenia oraz promocji produktów markowych i turystycznych województwa opartych na zasobach dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego, w tym działań polegających na oznakowaniu cennych i ciekawych zabytków umożliwiające ich lokalizację w terenie i identyfikację (tablice, oznakowania szlaków, mapy w terenie, szlaki tematyczne)
- Uczestniczenie w wojewódzkich, krajowych i europejskich programach ochrony zabytków oraz tworzenie własnych tematycznych programów ochrony zabytków
- Upowszechnienie informacji o możliwościach pozyskiwania środków finansowych na prowadzenie prac przy zabytkach

4.2.5. Strategia Rozwoju Powiatu Chojnickiego do roku 2025

Dokument przyjęty uchwałą nr XXX/329/2014 Rady Powiatu Chojnickiego z dnia 20 marca 2014 r. wskazuje, iż powiat chojnicki charakteryzuje się bogatym dziedzictwem kulturowym i licznymi zabytkami, co ma swoje odbicie w doborze celów strategii.

W celu strategicznym nr 1 „Zwiększenie znaczenia funkcji turystycznej powiatu” wskazuje cel średniokresowy „Dbałość o stan i promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego”. W celu strategicznym nr 3 „Ochrona środowiska przyrodniczego i przestrzennego powiatu” wskazuje cel średniokresowy Zachowanie dziedzictwa i tradycji regionalnej przy kształtowaniu krajobrazu architektonicznego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy:

5.1.1. Strategia Rozwoju Miasta Chojnice 2020

Dokument przyjęty uchwałą nr XLII/461/14 Rady Miejskiej w Chojnicach z dnia 14 kwietnia 2014 r.

W celu strategicznym nr 4 „Umocnienie tożsamości i pozycji miasta” przyjęto cel pośredni nr 4.3. „Poprawa ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego”. Cel ten osiągnąć jest m.in. poprzez przyjęcie i realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta

Chojnice. Jako działanie strategiczne obejmuje on szereg projektów inwestycyjnych i organizacyjnych realizowanych przez Lidera (miasto) we współpracy z podmiotami gospodarczymi i społecznymi na podstawie niniejszego dokumentu i przyczynia się do osiągnięcia również pozostałych celów strategicznych miasta (poprawy sytuacji gospodarczej, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej, poprawy jakości życia).

5.1.2. Lokalny Program Rewitalizacji

Zadania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego i ochroną zabytków będą też uwzględnione w Lokalnym Programie Rewitalizacji, który zostanie opracowany dla zdegradowanych dzielnic miasta Chojnice.

5.1.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnice

Dziedzictwo kulturowe w Chojnicach chronione jest na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miejscowe plany zawierają zasady ochrony układów urbanistycznych, warunki konserwatorskie dotyczące realizacji nowej zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej oraz zasad ochrony zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków miasta Chojnice. Wykaz aktualnych planów miejscowych znajduje się w Wydziale Planowania Przestrzennego Urzędu Miejskiego w Chojnicach.

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Chojnice

5.2.1. Kalendarium ważniejszych wydarzeń w rozwoju miasta:

Miasto przez Jana Długosza zostało nazwane „Kluczem i Bramą Pomorza”.

- ◆ **1275 r.** - pierwsza źródłowa wzmianka o Chojnicach;
- ◆ **1309 r.** - zajęcie Chojnic i Pomorza przez Krzyżaków;
- ◆ **1340 -1360** - budowa gotyckiego kościoła p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzcziciela. Miasto z regularną siatką ulic i Rynkiem otoczone zostaje murami obronnymi wraz z bramami i basztami.
- ◆ **1360 r.** - odnowienie przywileju lokacyjnego miasta Chojnice z nadaniem 131 łanów gruntów uprawnych i lasu;
- ◆ **1356 r.** – pierwsi zakonnicy augustianie w Chojnicach, z przerwą w okresie reformacji, rezydowali do 1819 r.;
- ◆ **1410 r.**- wojska polskie na krótko opanowują Chojnice;
- ◆ **1417-1436** - przywileje cechowe otrzymują: krawcy (1417 r.), tkacze, rzeźnicy, szewcy, nożownicy, kowale, rymparze, konwisarze, iglarze i piekarze (1436 r.);
- ◆ **1433 r.** - oblężenie miasta przez wojska husyckie króla Władysława Jagiełły;
- ◆ **1440 r.** - przystąpienie Chojnic do Związku Pruskiego;
- ◆ **1446 r.** - miasto zrywa kontakty ze stanami pruskimi;
- ◆ **18 września 1454 r.** – klęska wojsk polskich w bitwie pod Chojnicami;
- ◆ **28 września 1466 r.** – kapituluje krzyżacka załoga miasta, a w październiku po II pokoju toruńskim Chojnice zostają wcielone do Polski;
- ◆ **1520 r.** - zniszczenia przedmieść i miasta w wyniku najazdu wojsk krzyżackich;

- ◆ **1555 r.** - chojniccy protestanci przejmują kościół farny, po wcześniejszym zabiciu ostatniego proboszcza katolickiego – ks. Schnitkego;
- ◆ **1 marca 1618 r.** - na mocy dekretu starosty miasto zwraca katolikom kościół farny;
- ◆ **1620 r.** - osiedlają się w Chojnicach pierwsi jezuici;
- ◆ **1623 r.**- uruchomienie szkoły jezuickiej;
- ◆ **1627 r.** - pożar miasta;
- ◆ **1655 - 1660** – miasto zniszczone w wyniku potopu szwedzkiego;
- ◆ **1700 - 1721** - III wojna północna, upadek i wyludnienie miasta;
- ◆ **1733 r. i 1742 r.** - pożary rujnujące Chojnice;
- ◆ **1733-1744** - budowa barokowego kościoła jezuickiego;
- ◆ **1744-1755** - budowa gmachu kolegium - szkoły jezuickiej;
- ◆ **1772** - miasto po I rozbiórce Polski zostaje włączone w granice państwa pruskiego;
- ◆ **1786 -1794** – budowa późnobarokowego kościoła Augustianów;
- ◆ **1815 r.** - uruchomienie gimnazjum państwowego w budynku kolegium jezuickiego.
- ◆ **1819 r.** - likwidacja klasztoru Augustianów.
- ◆ **1846 r.** - pożar i duże zniszczenia na Przedmieściu Człuchowskim.
- ◆ **1864 r.** - miasto otrzymuje pierwsze połączenie telegraficzne ze Szczecinem;
- ◆ **1870 r.** - zakończenie prac przy budowie i uruchomienie gazowni miejskiej;
- ◆ **1871 r.** - uruchomienie pierwszego połączenia kolejowego z Piłą. Następuje stopniowa zabudowa drogi (ob. ul. J. Piłsudskiego i ul. Dworcowej) prowadzącej do stacji kolejowej. Intensyfikacja następuje na przełomie XIX/XX w.
- ◆**1879 r.** – w mieście wzniesione zostają budynki (w tym więzienie) na potrzeby sądu i prokuratury okręgowej;
- ◆**1886 r.** - swoją posługę dla mieszkańców w nowym budynku szpitalnym zaczyna pełnić zgromadzenie ss. franciszkanek;
- ◆**1900 r.** - uruchomienie wodociągów i elektrowni miejskiej;
- ◆ **od 1904 r.** - m.in. przy ul. Człuchowskiej, z inicjatywy Urzędniczego Towarzystwa Budowy Mieszkań powstają reprezentacyjne kamienice;
- ◆ **1909 r.** - w mieście oddana zostaje do użytku kanalizacja;
- ◆ **1914-1918** - lata stagnacji gospodarczej związane z I wojną światową;
- ◆ **1920 r.** - do miasta wkraczają oddziały Wojska Polskiego – Chojnice w granicach II Rzeczypospolitej;
- ◆ **1922 r.** - powstaje pierwszy w Polsce klub sportów wodnych – Chojnicki Klub Żeglarski;
- ◆ **1924 r.** - powołana zostaje do życia Szkoła Handlowa;
- ◆ **1932 r.** - rozpoczyna swoją działalność Muzeum Regionalne;
- ◆**1939 r.** - 1 września, o godz. 4:45 wojska niemieckie atakują i wkrótce zajmują miasto.
- ◆ **1945 r.** - styczeń, duże zniszczenia zabudowy Chojnic w wyniku działań wojennych;

- ♦ **1950 r.** – następuje odbudowa m.in.: sądu i poczty;
- ♦ **1959 r.** - uruchomienie miejskiej komunikacji autobusowej;
- ♦ **1960 r.** - w lutym reaktywuje swoją działalność Muzeum Regionalne -obecnie Muzeum Historyczno - Etnograficzne;
- ♦ **1992 r.**– rozpoczyna działalność pierwsza lokalna rozgłośnia radiowa;
- ♦ **1997 r.**– pierwsi studenci w oddziale zamiejscowym Politechniki Koszalińskiej;
- ♦ **1999 r.**- Chojnice ponownie miastem powiatowym, w granicach województwa pomorskiego;
- ♦ **2002 r.**- św. Jan Chrzciciel patronem Chojnic.

5.2.2. Zarys historii miasta Chojnice

Zanim powstało miasto, w przesmyku pomiędzy jeziorami Jeleńc i Zielonym istniała osada pomorska, zlokalizowana we wschodniej części obecnego Starego Miasta, tj. w rejonie placu Kościelnego. Pierwsza źródłowa informacja o Chojnicach pochodzi z 1275 r. Miasto na prawie lubeckim było lokowane przypuszczalnie przez księcia pomorskiego Mszczuja w 2. poł. XIII w. (brak zachowanych dokumentów z tego okresu), a do podboju krzyżackiego wchodziło w skład kasztelanii szczycieńskiej (gród w Szczytnie).

W 1309 r. po przejściu Pomorza w pod panowanie krzyżackie Chojnice znalazły się w granicach komturstwa człuchowskiego. W 1360 r. odnowiono lokację na prawie chełmińskim. W 1433 r. miasto oparło się oblężeniu wojsk króla Władysława Jagiełły. Z tego okresu pochodzi znamienne określenie miasta, skreślone ręką Jana Długosza, „**Kluczem i Bramą Pomorza**”. W 1440 r. Chojnice przystąpiły do Związku Pruskiego opowiadając się za przynależnością do Korony, a w 6 lat później tj. w 1446 r. stanęło po stronie zakonu, który w ten sposób zyskał silnie ufortyfikowane miasto położone na ważnym szlaku i go strzegące.

W czasie wojny trzynastoletniej Chojnice były świadkiem klęski wojsk króla Kazimierza Jagiellończyka, a będąc swoistą twierdzą, skutecznie odparły oblężenie wojsk polskich, dopiero w 1466 r. zostało zdobyte i na mocy pokoju toruńskiego włączone do Prus Królewskich i Korony Polskiej.

Chojnice były siedzibą sądów ziemskich do XV w., kiedy włączono je do utworzonego starostwa człuchowskiego. W 1520 r. miasto zostało zniszczone przez Krzyżaków. W 1555 r. stało się, za sprawą uchwały rady miejskiej przyjmującej luteranizm - ważnym ośrodkiem reformacji.

Wiek XVI przyniósł miastu okres znacznej prosperity, rozwijało się rzemiosło i handel, a sukcesy odnosiły również liczne cechy, w tym założony w XIV w. cech sukienników (Chojnice posiadały znaczące tradycje związane z tkactwem).

Dobry czas dla miasta przerwały lata potopu szwedzkiego, w czasie którego Chojnice trzykrotnie zdobywano i niszczone w 1655 r., 1657 r. i 1659 r. Kolejne próby odbudowy miasta były przerwane dramatycznymi wydarzeniami z XVIII w. W 1707 r. Chojnice zostały zajęte przez wojska rosyjskie, a w latach 1759 -1762 przez oddziały pruskie. Ponadto miasto nękały naturalne klęski tj. zarazy i pożary, szczególnie w 1735 r. i 1742 r.

Po pierwszym rozbiórce Polski Chojnice włączono do państwa pruskiego i utworzono w nim siedzibę powiatu. Sytuacja gospodarcza i społeczna miasta zaczęła się poprawiać po uruchomienie traktu Berlin-Królewiec.

Proces szybkiej urbanizacji i industrializacji wynikał z oddania do użytku czterech nowych, utwardzonych dróg łączących Chojnice z innymi ośrodkami miejskimi. Wówczas

też, w połowie XIX w. w granice miasta włączono jego dawne, istniejące od średniowiecza przedmieścia; jedno od wschodu i dwa od południa. Jednak dopiero 2. poł. XIX w. przyniosła miastu większe perspektywy na dalszy rozwój, w tym terytorialny. Istotny wpływ na te procesy wywarło uruchomienie linii kolejowych (w 1871 r. do Piły i w 1873 r. do Tczewa).

Zmiany z k. XIX i przełomu XIX/XX widoczne są w architektonicznej substancji, w większości już zabytkowej zabudowy wzdłuż ulic J. Piłsudskiego i Dworcowej. Na 2 połowę XIX w. przypada też osuszenie jezior – Zielonego na północy i części Jeleńca od południa uwarunkowane względami demograficznymi (znacznie wzrastająca liczba mieszkańców), a co za tym idzie i sanitarno-epidemiologicznymi. Na nowo pozyskanym terenie od strony południowej utworzono park Miejski - ob. park Tysiąclecia.

W 1920 r. miasto zostało włączone w granice odrodzonej II Rzeczypospolitej i wraz z powiatem chojnickim weszło w skład województwa pomorskiego – „Wielkiego Pomorza”. Przez cały okres międzywojenny XX w. z racji swojego strategicznego położenia i dynamiki rozwoju Chojnice były jednym z prężniejszych ośrodków miejskich w tej części Polski.

Lata stagnacji i zniszczeń przypadają na okupację niemiecką (1939-1945), a szczególnie na końcowe działania wojenne, ze stycznia 1945 r.

Po II wojnie światowej, od 1945 r. do 1999 r. miasto wraz z powojennym powiatem znalazło się w granicach województwa bydgoskiego. Od 1999 r. Chojnice (wraz z powiatem) jest w obszarze administracyjnym województwa pomorskiego.

5.2.3. Zabytki nieruchome wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego:

Rejestr zabytków zlokalizowanych na terenie województwa pomorskiego realizuje pomorski wojewódzki konserwator zabytków na podstawie art. 8 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a kieruje nim Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku.

Za zabytek, zgodnie z definicją wskazaną w art. 3 ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, uważać należy nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Sam wpis do rejestru zabytków nieruchomości województwa pomorskiego może nastąpić z urzędu lub na podstawie wniosku właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym zlokalizowany jest zabytek nieruchomy (wg. art. 9 ust. 1).

Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków, wydając decyzję administracyjną.

Do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru oraz nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna (wg. art. 9 ust. 2).

Zabytek może zostać wpisany w 3 kategoriach, dla których prowadzone są odrębne księgi:

- ◆ Zabytek nieruchomy
- ◆ Zabytek ruchomy
- ◆ Zabytek archeologiczny

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Nr decyzji	Miejscowość	Gmina	Powiat	Adres	Nr	Obiekt	Wiek	
A-1264	2006-12-27	PWKZ. R.419 0- 37/692	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	31 Stycznia	4	Kamienica wraz z oficyną i działką	20	1932

		1-5/2005									
A/357/1	1993-03-23	PSOZ/Byd 371/93	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Dworcowa	30	dom	19/20	ok. 1900	
	2006-06-26	PWKZ. R.419 0-15/333 9-3/2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Grunwaldzka	1	Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP (obecnie szkoła) wraz z przyległym terenem d. zespołu klasztornego, znajdującym się na nim starodrzewem i odcinkiem kamiennego muru granicznego konwiktu po płn. stronie kościoła	19	1822-23	
A/233	1989-03-07	WKZ-5340-2/89	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Kościerska		Cmentarz rzymsko-katolicki parafii p.w. Św. Jana Chrzciciela	19	1825	
	2008-10-15	PWKZ. R.419 0-49/647 7-3/2008	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Kościuszki	21	Kamienica wraz z działką o numerze ewidencyjnym 1444	19	1896	
	2007-06-18	PWKZ. R.419 0-9/489-9/2007	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Młyńska	2	Kamienica z częścią działki nr 1272 (w obrysie budynku)	19	1870	
	2006-06-29	PWKZ. R4190 - 8/8968 - 4/2005 /2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Młyńska/Grobelna	15	Dawny magazyn-skład towarów kolonialnych wraz z częścią działki (w obrysie budynku)	20	1910	
	2007-11-19	PWKZ. R.419 0-43/397 3-2/2007	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Młyńska	20	Kamienica z częścią działki nr 1281/6 obrębie obrysu budynku	19	ok. 1900	

	2006-12-22	PWKZ. R.419 0- 25/579 4- 9/2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Nowe Miasto	1	Kamienica wraz z działką nr 1427	20	1904
I.E.26155/2 9	1929-12-10	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Nowe Miasto	4-6	Gmach Gimnazjum Państwowego wraz z aulą (d. Kolegium Jezuickiego)	18	1744- 1756
375	1957-09-08	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki			Układ urbanistyczny Starego Miasta w Chojnicach	13	W
I.E.20156/2 9	1929-12-10	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Plac Kościelny	5	Kościół pojezuicki ob. .p.w. Zwiastowania NMP	18	1718- 1756
I.E.25173/2 9	1929-11-30	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Plac Kościelny	6	Kościół parafialny p.w. Ścięcia św. Jana Chrzcziciela	14	ok. 1360
	2007-08-23	PWKZ. R.419 0- 43/397 3- 2/2007	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Plac Kościelny	6	Stara plebania wraz z częścią działki nr 1443/2 w obrębie obrysu budynku	14	2poł.
KOK 5/30	1935-11-25	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Podmurna	13	Brama Człuchowska	14	2poł
KOK 5/29	1935-11-25	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Stare Miasto		Dawne mury miejskie z basztami	14	Poł.
A/358/1	1993-04-15	PSOZ/ By d 462/93	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Staroszkol na	17	Magazyn zbożowy	20	W
A/393/1	1993-11-25	PSOZ/ By d 1565/9 3	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Stary Rynek	1	Ratusz miejski	20	P
	2006-06-06	PWKZ. R.419 0- 42/176 1- 2/2005 /2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Stary Rynek	6	Kamienica wraz z działką	19	1890
	2005-10-17	PWKZ. R.419 0- 31/554 4- 2/2005	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Wysoka		Kaplica p.w Najświęszeg o Serca Pana Jezusa z budynkiem mieszkalnym oraz działkami	19	1895
A-1893	2013.06.14	RD.51 40.5.3. 2013J.	Chojnice	Chojnice	Chojnice	Mickiewicz a	31	Kamienica wraz z działką	Po cz. XX	1906

		B.							w.	
--	--	----	--	--	--	--	--	--	----	--

5.2.4. Zabytki ruchome miasta Chojnice:

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2003 r. nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami) gdzie w myśl art. 6 ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania m.in. **zabytki ruchome** będące w szczególności:

- dzielami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 Ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 1998 r. Nr 85, poz. 539, Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. nr 113, poz. 984);
- instrumentami muzycznymi;
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Na **zabytki ruchome miasta Chojnice** składa się m.in. wyposażenie 2 kościołów chojnickich w tym:

Miejsce przechowywania zabytku	Określenie zabytku
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	chrzcielnica
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	płyta nagrobna
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	dzwon
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	dzwon
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	pacyfikał
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	monstrancja
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	puszka na komunikanty
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	monstrancja
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	czarka
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	dwie ampułki
Kościół parafialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	łódka na kadzidło
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	ołtarz główny
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	ołtarz boczny p.w. Św. Stanisława Kostki
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	ołtarz boczny p.w. Św. Ignacego Loyoli
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	ołtarz boczny p.w. Św. Józefa
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	ołtarz boczny p.w. Św. Jana Nepomucena
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	para portali z prezbiterium
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	ambona

Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	balustrada na chórze
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	zespół polichromii wraz z dekoracją sztukatorską
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	kielich mszalny
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	monstrancja
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	puszka na komunikanty
Kościół filialny p.w. Zwiastowania NMP	plakietka wotywna / z ołtarza/
Kaplica szpitalna Najświętszego Serca Pana Jezusa – szpital miejski	ołtarz główny
Kaplica szpitalna Najświętszego Serca Pana Jezusa – szpital miejski	ołtarz boczny p.w. Św. Józefa
Kaplica szpitalna Najświętszego Serca Pana Jezusa – szpital miejski	ołtarz boczny p.w. NMP Niepokalanie Poczętej
Kaplica szpitalna Najświętszego Serca Pana Jezusa – szpital miejski	konfesjonał
Kaplica szpitalna Najświętszego Serca Pana Jezusa – szpital miejski	droga krzyżowa
Kaplica szpitalna Najświętszego Serca Pana Jezusa – szpital miejski	prospekt organowy

Trwałym elementem w/w świątyni jest późnobarokowa polichromia z 1742 r. sygnowana przez Franciszka Häflicha wykonana przy współudziale Hoffbutta prezentująca cykl przedstawień związanych głównie z życiem polskich świętych oraz żywotem N.P.Marii. Natomiast we wnękach okiennych na gurtach i fryzjach belkowań widoczna jest dekoracja roślinno-kwiatowa z medalionami zawierającymi bukiety kwiatowe.

Dokładny, aktualizowany i szczegółowy wykaz zabytków ruchomych na terenie miasta Chojnice, ze względów formalno-prawnych jest dostępny za określonym zezwoleniem, w siedzibie Pomorskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

Cenne zabytki ruchome znajdują się także na stanie Muzeum Historyczno – Etnograficznego m.in. w zbiorach Albina Makowskiego w tym:

- różne znaleziska archeologiczne;
- zbiory sztuki sakralnej;
- dzieła sztuki ludowej;
- bogaty księgozbiór z XVI-XVIII w.

Szczegółowy wykaz w ewidencji Muzeum Historyczno – Etnograficznego w Chojnicach.

5.2.5. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków Chojnic

Zgodnie z art. 22 ust 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami miasto Chojnice prowadzi gminną ewidencję zabytków, do której wpisano zabytki wytypowane do ochrony przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ze względu na metrykę, wartości historyczne, artystyczne lub stylowe. Ponadto posiadana w Urzędzie Miasta Chojnice dokumentacja pozwala zakwalifikować obiekty zabytkowe do ochrony, mimo że nie są wpisane do rejestru zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków Chojnic składa się z kart adresowych została pozytywnie zaopiniowana przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 25 lipca 2011 r. nr sprawy 5140-34/4889/2011.

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW CHOJNIC

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Nr decyzji	Miejscowość	Gmina	Powiat	Adres	Nr	Obiekt	Wiek	
A-1264	2006-12-27	PWKZ. R.419 0- 37/692 1- 5/2005	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	31 Stycznia	4	Kamienica wraz z oficyną i działką	20	1932
A/357/1	1993-03-23	PSOZ/ Byd 371/93	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Dworcowa	30	dom	19/ 20	ok. 1900
	2006-06-26	PWKZ. R.419 0- 15/333 9- 3/2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Grunwaldzka	1	Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP (obecnie szkoła) wraz z przyległym terenem d. zespołu klasztornego, znajdującym się na nim starodrzewem i odcinkiem kamiennego muru granicznego konwiktów po płn. stronie kościoła	19	1822-23
A/233	1989-03-07	WKZ- 5340- 2/89	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Kościarska		Cmentarz rzymsko-katolicki parafii p.w. Św. Jana Chrzciciela	19	1825
	2008-10-15	PWKZ. R.419 0- 49/647 7- 3/2008	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Kościuszk	21	Kamienica wraz z działką o numerze ewidencyjnym 1444	19	1896
	2007-06-18	PWKZ. R.419 0- 9/489- 9/2007	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Młyńska	2	Kamienica wraz z częścią działki nr 1272 (w obrysie budynku)	19	1870
	2006-06-29	PWKZ. R.4190 - 8/8968 - 4/2005 /2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Młyńska/ Grobelna	15	Dawny magazyn- skład towarów kolonialnych wraz z częścią działki (w obrysie budynku)	20	1910
	2007-11-19	PWKZ. R.419 0- 43/397 3- 2/2007	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Młyńska	20	Kamienica wraz z częścią działki nr 1281/6 w obrębie obrysu budynku	19	ok. 1900
	2006-12-22	PWKZ. R.419 0- 25/579 4- 9/2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Nowe Miasto	1	Kamienica wraz z działką nr 1427	20	1904

I.E.26155/29	1929-12-10	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Nowe Miasto	4-6	Gmach Gimnazjum Państwowego wraz z aulą (d. Kolegium Jezuickiego)	18	1744 - 1756
375	1957-09-08	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki			Układ urbanistyczny Starego Miasta w Chojnicach	13	W
I.E.20156/29	1929-12-10	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Plac Kościelny	5	Kościół pojezuicki ob. .p.w. Zwiastowania NMP	18	1718 - 1756
I.E.25173/29	1929-11-30	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Plac Kościelny	6	Kościół parafialny p.w. Ścięcia św. Jana Chrzciciela	14	ok. 1360
	2007-08-23	PWKZ. R.419 0-43/397 3-2/2007	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Plac Kościelny	6	Stara plebania wraz z częścią działki nr 1443/2 w obrębie obrysu budynku	14	2poł.
KOK 5/30	1935-11-25	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Podmurna	13	Brama Człuchowska	14	2poł
KOK 5/29	1935-11-25	brak	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Stare Miasto		Dawne mury z basztami	14	Poł.
A/358/1	1993-04-15	PSOZ/ By d 462/93	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Staroszkolna	17	Magazyn zbożowy	20	W
A/393/1	1993-11-25	PSOZ/ By d 1565/93	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Stary Rynek	1	Ratusz miejski	20	P
	2006-06-06	PWKZ. R.419 0-42/176 1-2/2005 /2006	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Stary Rynek	6	Kamienica wraz z działką	19	1890
	2005-10-17	PWKZ. R.419 0-31/554 4-2/2005	Chojnice	Chojnice	Chojnicki	Wysoka		Kaplica p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa z budynkiem mieszkalnym oraz działkami	19	1895
A-1893	2013.06.14	RD.51 40.5.3. 2013J. B.	Chojnice	Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	31	Kamienica wraz z działką	Po cz. XX w.	1906

Gmina	Miejscowość	Adres	Nr	Obiekt	Wiek	Data P.
Chojnice	Chojnice	14 lutego	3	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	14 lutego	5	Budynek mieszkalny	XIX w	1900
Chojnice	Chojnice	14 lutego	6	Budynek mieszkalny	XIX w	1900
Chojnice	Chojnice	14 lutego	9	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	14 lutego	13	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900

Chojnice	Chojnice	14 lutego	20	Wieża Ciśnień	XIX w	1899
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	4	Budynek mieszkalny	XX w	1932
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	5	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	6	Budynek mieszkalny	XIX w	1890
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	7	Budynek mieszkalny	XVIII w, połowa	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	8	Budynek mieszkalny	XVIII w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	9	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	10	Budynek mieszkalny	XIX w	1855
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	11	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	12	Budynek mieszkalny	XIX w	1855
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	13	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	14	Budynek mieszkalny	XVIII w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	15	Budynek mieszkalny	XIX w	1878
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	16	Budynek mieszkalny	XVIII w	1713
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	17	Budynek mieszkalny	XVIII w, połowa	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	18	Budynek mieszkalny	XVIII/ XIX w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	19	Budynek mieszkalny		
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	20	Budynek mieszkalny	XIX/XX w	Ok. 1900
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	21-23	Budynek SP nr 1	XX w.	1909 r.
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	22	Budynek mieszkalny	XX w	1922
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	24	Budynek mieszkalny	XX w	1922
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	27	Budynek mieszkalny	XIX w	1900
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	30	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	32	Budynek mieszkalny	XIX w	1811
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	37	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	45	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	48	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	50	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	52	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	31 stycznia	56	Budynek urzędu gminy	XIX w	1892
Chojnice	Chojnice	Angowicka	1	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	7	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	8	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	8-10	Stary Browar	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	12	Budynek mieszkalny	XIX w	1890
Chojnice	Chojnice	Angowicka	19	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	24	Budynek mieszkalny	XIX w	1900
Chojnice	Chojnice	Angowicka	26	Budynek mieszkalny	XIX w	1891
Chojnice	Chojnice	Angowicka	30	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	32	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Angowicka	34	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Batorego	1	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Batorego	3	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Batorego	5	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Batorego	7	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnie	Chojnice	Batorego	9	Budynek mieszkalny	XIX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Bytowska	1	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	Ok.1900

Chojnice	Chojnice	Bytowska	11	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Cechowa	2-4	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	2	Budynek mieszkalny	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	4	Budynek mieszkalny	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	8	Budynek mieszkalny	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	10	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	12	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	14	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	16	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Ceynowy	18	Budynek mieszkalny	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	31	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	Ok.1900
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	35 i 37	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	38	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	39	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	41	Budynek mieszkalny	XX w.	1940
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	42	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	43	Budynek mieszkalny	XX w.	1940
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	45	Budynek mieszkalny	XX w.	1940
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	47	Budynek mieszkalny	XX w	1934
Chojnice		Człuchowska	48	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	50	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Człuchowska	51	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Drzymały	3	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Drzymały	5	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	1	Budynek szkoły	koniec XIX	
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	7	Budynek mieszkalny	XX w	1909
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	8	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	ok. 1900
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	10	Budynek mieszkalny	XX w	1905
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	11	Budynek mieszkalny	XX w	1917
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	13	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	14	Budynek mieszkalny	XX w	1911
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	16	Budynek mieszkalny	XIX w	1892
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	20	Budynek mieszkalny	XIX w	1887
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	22	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	23	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	25	Budynek mieszkalny	XX w	lata międzywojenne
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	26	Budynek mieszkalny	XX w	1936
Chojnice	Chojnice	Dworcowa	28	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Dworzec	1	Budynek dworca kolejowego	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Dworzec	1	Pawilon przed wejściem do tunelu dworca	XIX/XX w	Ok. 1900
Chojnice	Chojnice	Dworzec	1	Wieża ciśnień	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Gdańska	15	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	Ok.1900
Chojnice	Chojnice	Gdańska	16	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Gdańska	19	Budynek mieszkalny	XX w	1929
Chojnice	Chojnice	Gdańska	20	Budynek mieszkalny	XX w	

Chojnice	Chojnice	Gdańska	27	Komin dawnej cegielni	XIX w	Przed1900
Chojnice	Chojnice	Gdańska	29	Budynek mieszkalny	XX w	1930
Chojnice	Chojnice	Gdańska	69	Budynek mieszkalny	XIX w	1886
Chojnice	Chojnice	Gdańska	87	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Gdańska	89	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Gdańska	91	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Gdańska	108	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	ok. 1900
Chojnice	Chojnice	Gimnazjalna	1	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Gimnazjalna	3	Budynek mieszkalny	XIX w	Ok. 1900
Chojnice	Chojnice	Gimnazjalna	5	Budynek mieszkalny	XIX w	Ok. 1900
Chojnice	Chojnice	Gimnazjalna	7	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Gimnazjalna	9	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Gimnazjalna	17	Budynek mieszkalny	pocz. XX w.	
Chojnice	Chojnice	Grunowo	1	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Grunowo	2	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Grunowo	3	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Grunowo	4	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Grunowo	5	Budynek mieszkalny dawna obora obora	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Grunwaldzka	3	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Grunwaldzka	5	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Grunwaldzka	6	Budynek użyteczności publicznej- Szkoła Muzyczna	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Grunwaldzka	11	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Grunwaldzka	15	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Igielska	2-4	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Igielska	6	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Zakład Poprawczy – budynek szkoły	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Zakład Poprawczy – budynek internatu	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Zakład Poprawczy – kaplica	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Zakład Poprawczy – budynek portierni	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Zakład Poprawczy – budynek gospodarczy	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Zakład Poprawczy – budynek gospodarczy	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Igielska	8	Mur w zespole (ob. Zakładu Poprawczego)	XIX w.	
Chojnice	Chojnice	Igielska	10-12	Dom, wł. Zakład Poprawczy – Chojnice	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Igły	1	Dworek	XIX w.	
Chojnice	Chojnice	Igły	1	Park w zespole dworsko-parkowym		
Chojnice	Chojnice	Jeziorna	4	Budynek mieszkalny	XIV w.	
Chojnice	Chojnice	Kościerska	13	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	2	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	

Chojnice	Chojnice	Kościuszki	4	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	6	Budynek mieszkalny	XVIII w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	8	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	18	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	20	Budynek mieszkalny	XIX w	1896
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	23	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	24	Budynek mieszkalny	XIX w	1891
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	26	Budynek mieszkalny	XIX w	1892
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	28	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	30	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	32	Budynek mieszkalny	XIX w	1886
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	34	Budynek mieszkalny	XIX w	1892
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	36	Budynek mieszkalny	XIX w	1890
Chojnice	Chojnice	Kościuszki	38	Budynek mieszkalny	XIX w	1892
Chojnice	Chojnice	Łanowa	3-5	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Łanowa	5	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	1	Budynek mieszkalny	XX w	ok.1910
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	3	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	5	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	11	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	17	Budynek mieszkalny	XX w	1912
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	19	Budynek mieszkalny	XX w	1911
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	20	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	Ok.1900
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	22	Budynek mieszkalny	XX w	1907
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	29	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	31	Budynek mieszkalny	XX w	1906
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	33	Budynek mieszkalny	XX w	1909
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	36	Budynek mieszkalny	XX w	1911
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	38	Budynek mieszkalny	XX w	1901
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	40	Budynek mieszkalny	XX w	1918
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	41	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Mickiewicz	44	Budynek mieszkalny	XX w	1907
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	46	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Mickiewicza	48	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Młyńska	5	Budynek mieszkalny	XIX w	1890
Chojnice	Chojnice	Młyńska	6	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Młyńska	8	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Młyńska	17	Budynek mieszkalny	XIX w	1896
Chojnice	Chojnice	Młyńska	19	Budynek mieszkalny	XIX w	1886
Chojnice	Chojnice	Młyńska	21	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Młyńska	22	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Młyńska	23	Budynek mieszkalny	XX w	1911
Chojnice	Chojnice	Młyńska	25	Budynek mieszkalny	XIX/ XX w	Ok.1900
Chojnice	Chojnice	Młyńska	26	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Młyńska	28	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Młyńska	30	Budynek sądu	XIX w	1878

Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	1	Budynek mieszkalny	XX w	1904
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	3	Budynek mieszkalny	XVIII w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	7	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	1899
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	9	Budynek mieszkalny	XIX w	1900
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	10	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	12	Budynek mieszkalny	XIX w, I połowa	
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	14	Budynek mieszkalny	XIX w, I połowa	
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	16	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Nowe Miasto	19	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	5	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	7	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	9	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	11	Budynek mieszkalny	XX w	1911
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	12	Budynek mieszkalny	XX w	1934
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	14	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	15,15a	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Ogrodowa	16	Budynek mieszkalny	XIX w	1886
Chojnice	Chojnice	Pietruszkowa	6	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Pietruszkowa	30	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Pietruszkowa	32	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Pietruszkowa	36	Budynek mieszkalny	XIX w	1830
Chojnice	Chojnice	Pietruszkowa	38	Budynek mieszkalny	XX w	1913
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	1	Budynek mieszkalny	XX w	1908
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	2-4	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	7	Budynek mieszkalny	XX w	1924
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	9	Budynek mieszkalny	XIX w	1881
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	10	Budynek mieszkalny	XIX w	1890
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	11	Budynek mieszkalny	XX w	1908
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	13	Budynek mieszkalny	XIX w	1900
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	14	Budynek mieszkalny	XX w	1902
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	15	Budynek mieszkalny	XIX w	1896
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	18	Budynek mieszkalny	XX w	1902
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	19	Budynek mieszkalny	XIX w	1830
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	21	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	25	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	27	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	26-28	Budynek mieszkalny	XX w	1910
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	30	Młyn w zespole młyna	XIX w	1891
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	30	Magazyn zbożowy	XX w	1920
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	33	Budynek mieszkalny	XX w	1904
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	34	Budynek mieszkalny	XX w	1932
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	35	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	37	Budynek mieszkalny	XX w	1903
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	39	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	40	Budynek mieszkalny	XIX w	1890
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	42	Budynek mieszkalny	XX w	1912
Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	43	Budynek mieszkalny	XIX w	

Chojnice	Chojnice	Piłsudskiego	44	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	2	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	1892
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	3	Budynek mieszkalny	XIX w, I połowa	
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	4	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	1911
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	6	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	1903
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	7	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	1903
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	8	Budynek mieszkalny	XIX w	Przed 1900
Chojnice	Chojnice	Plac Jagielloński	11	Dom, dawna szkoła	XIX w	1861-62
Chojnice	Chojnice	Plac Kościelny	5	Baszta Kościelna	XIV w.	
Chojnice	Chojnice	Plac Niepodległości	1-2	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Plac Niepodległości	4	Budynek usługowy	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Plac Niepodległości	6	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Plac Piastowski	20	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Plac Piastowski	21	Budynek mieszkalny	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Plac Piastowski	27a	Budynek użyteczności publicznej- wodociągi	XIX w	1880
Chojnice	Chojnice	Plac Piastowski	27	Budynek gazowni, była elektrownia	XIX w	1880
Chojnice	Chojnice	Plac Piastowski	29	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Plac św. Jerzego	1	Budynek mieszkalny	XX w	1924
Chojnice	Chojnice	Plac św. Jerzego	2	Budynek mieszkalny	XX w	1930
Chojnice	Chojnice	Plac św. Jerzego	3	Budynek mieszkalny	XX w	1924
Chojnice	Chojnice	Plac św. Jerzego	4	Budynek mieszkalny	XX w	1926
Chojnice	Chojnice	Podmurna	5	Baszta Kurza Stopa	XIV w, 3 ćwierć	
Chojnice	Chojnice	Podmurna	7	Dom na murach	XIV w, 3 ćwierć	
Chojnice	Chojnice	Podmurna	11	Baszta Szewska	XIV w, I połowa	
Chojnice	Chojnice	Podmurna	15	Baszta Wronia	XIV w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Prochowa	8	Budynek mieszkalny		
Chojnice	Chojnice	Prochowa	13	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Prochowa	17	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	1	Ratusz Miejski	XX w	1902-1904
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	2	Budynek mieszkalny	XIX w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	3	Budynek mieszkalny	XIX w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	4	Budynek mieszkalny	XVIII w, II połowa	1932
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	5	Budynek mieszkalny	XIX w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	6	Budynek mieszkalny	XIX w	

Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	7	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	8	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	17	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	18	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	19	Budynek mieszkalny	XIX w, odtworzone w XX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	20	Budynek mieszkalny	XIX w, odtworzone w XX w	
Chojnice	Chojnice	Stary Rynek	21	Budynek mieszkalny	XIX w, odtworzone w XX w	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	3	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	13	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	14	Spichlerz-magazyn	XIX w, II połowa	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	15	Budynek mieszkalny	XIX w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	17	Spichlerz	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	19	Budynek mieszkalny		
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	24	Budynek mieszkalny	XIX w, II poł.	
Chojnice	Chojnice	Staroszkolna	26	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	1	Budynek mieszkalny	XIX w, I połowa	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	2	Budynek mieszkalny	XIX w, I połowa	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	3	Budynek mieszkalny	XIX w	1898
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	4	Budynek mieszkalny	XIX w	1895
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	5	Budynek mieszkalny	XX w	1911
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	6	Budynek mieszkalny	XX w	1913
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	7	Budynek mieszkalny	XX w	1907
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	8	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	11	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	13	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	14	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	15	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	17	Budynek mieszkalny	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	20	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	22	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	24	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	30	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	32	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	33	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	38	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	41	Budynek mieszkalny	XX w	1909
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	47	Budynek mieszkalny	XX w	1920
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	49	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	55	Budynek mieszkalny	XIX/XX w	ok. 1900
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	57	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	59	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	60	Budynek mieszkalny	XX w	1902
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	61	Budynek mieszkalny	XIX w	

Chojnice	Chojnice	Strzelecka	71	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	76	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Strzelecka	89	Budynek hospicjum	XIX/XX w.	
Chojnice	Chojnice	Sukienników	4	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Sukienników	16	Baszta Więzienna	XIV w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Swarożyca	7	Budynek mieszkalny	XIX w.	
Chojnice	Chojnice	Szeroka	1	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Szeroka	3	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Szeroka	5	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Szeroka	11	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Szewska	6	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Szewska/Grob elna 12	8	Budynek mieszkalny	XXw	1903-1907 (1936 r.)
Chojnice	Chojnice	Szewska	20	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Plac Niepodległości, Wysoka	7 3	Obiekty poszpitalne, obecnie: MOPS, Wszechnica, Stowarzyszenia, budynki prywatne	XX/ XIX w	1867-1910
Chojnice	Chojnice	Szpitalna	12	Budynek mieszkalny	XX w	1907
Chojnice	Chojnice	Świętopelka	1	II LO, Powiatowa Bursa dla Młodzieży Szkolnej	XIX w.	
Chojnice	Chojnice	Świętopelka	3	Budynek użyteczności publicznej- II LO	XIX w, koniec	
Chojnice	Chojnice	Świętopelka	4	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Świętopelka	5	Budynek mieszkalny	XX w	1924
Chojnice	Chojnice	Świętopelka	6	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Świętopelka	12	Budynek mieszkalny	XX w, początek	
Chojnice	Chojnice	Towarowa	1	Budynek mieszkalny	XIX w	Ok. 1880
Chojnice	Chojnice	Towarowa	2	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Towarowa	15	Budynek mieszkalny	XX w	1930
Chojnice	Chojnice	Warszawska	5	Budynek mieszkalny	XIX w	1885
Chojnice	Chojnice	Warszawska	7	Budynek mieszkalny	XIX w, II poł.	
Chojnice	Chojnice	Warszawska	9	Budynek mieszkalny	XX w, początek	1903
Chojnice	Chojnice	Warszawska	11	Budynek mieszkalny	pocz. XIX w	
Chojnice	Chojnice	Warszawska	13	Budynek policji	koniec XIX w	
Chojnice	Chojnice	Warszawska	15	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Warszawska	19	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Warszawska	21	Budynek mieszkalny	XIX w, połowa	
Chojnice	Chojnice	Warszawska	23	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Warszawska	27	Budynek mieszkalny	XIX w	przed 1900
Chojnice	Chojnice	Wysoka	12	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Wysoka	38	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Wysoka	40	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Wysoka	42	Budynek mieszkalny	XX w	
Chojnice	Chojnice	Zielona	17a	Budynek mieszkalny	XIX w	
Chojnice	Chojnice	Zielona	18	Budynek mieszkalny	XX w	1927

Chojnice	Chojnice	Zielona	24	Budynek mieszkalny	XIX w	1879
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	9,9a	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	11	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	12	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	13	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	14	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	15	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	25	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	27	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	29	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	
Chojnice	Chojnice	Żwirki i Wigury	31-33	Budynek mieszkalny	pocz. XX w	

5.2.6. Wojewódzka Ewidencja Zabytków Archeologicznych – stanowiska archeologiczne

L.P.	Miejscowość	Gmina	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP; nr st.
20	CHOJNICE	CHOJNICE	1	MIASTO; MIASTO; SKARB MONET W NACZYNIU GLINIANYM; KOŚCIÓŁ; CMENTARZ; CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY; KOŚCIÓŁ; MIASTO; STANOWISKA NIE STWIERDZONO; MIASTO; MURY MIEJSKIE; FOSA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES NOWOŻYTNY; OKRES NOWOŻYTNY; OKRES NOWOŻYTNY; OKRES NOWOŻYTNY; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE / OKRES NOWOŻYTNY; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE / OKRES NOWOŻYTNY; Wczesne ŚREDNIOWIECZE; NIE STWIERDZONO; ŚREDNIOWIECZE; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE / OKRES NOWOŻYTNY	
21	CHOJNICE	CHOJNICE	2	ZNALEZISKO LUŻNE	HALLSTATT C	
22	CHOJNICE	CHOJNICE	3	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH;	WCZESNA EPOKA ŻELAZA?;	
23	CHOJNICE	CHOJNICE	4	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	
24	CHOJNICE	CHOJNICE	5	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA?	
25	CHOJNICE	CHOJNICE	6	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA?	
26	CHOJNICE	CHOJNICE	7	OSADA	NEOLIT	
27	CHOJNICE	CHOJNICE	8	ZNALEZISKO LUŻNE	NEOLIT	
28	CHOJNICE	CHOJNICE	9	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATEŃSKI	

Od końca lat 70. XX w. prowadzony jest program Archeologiczne Zdjęcie Polski, jego celem jest inwentaryzacja zasobów archeologicznych kraju. Do dziś objęto nim ok. 85 proc. obszaru Polski, rozpoznając ok. 400 tys. potencjalnych stanowisk archeologicznych. Wszystkie wyniki AZP dla danego województwa są przechowywane i udostępniane we właściwym urzędzie wojewódzkiego konserwatora zabytków (tj. WKZ i Muzeum Archeologiczne w Gdańsku).

Po spełnieniu określonych warunków wojewódzki konserwator zabytków może udzielić informacji np. o ewentualnej kolizji inwestycji ze stanowiskiem archeologicznym.

W świetle Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przedmioty będące zabytkami archeologicznymi (przypadkowo znalezionymi, odkrytymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych) stanowią własność skarbu państwa.

Prace archeologiczne obejmujące teren miasta lokacyjnego przeprowadzone w latach 70. XX w. przez grupę badaczy z Muzeum Okręgowego w Toruniu miały na celu wyjaśnienie okresu powstania Chojnic tym bardziej że wcześniejsze odkrycia i badania okolicznych ośrodków osadniczych (Ostrowie IX-XI w.) czy administracyjnych (gród kasztelanii zaborskiej w Leśnie i gród kasztelański w Raciążu – XII-XIII/XIV w.) potwierdzały istnienie określonych podziałów administracyjnych i sieci osadniczej, w okresie panowania książąt pomorskich (ziemia chojnicka znalazła się wówczas w jurysdykcji kasztelani raciąskiej i szczycienieckiej). Natomiast Chojnice do zajęcia Pomorza w 1309 r. przez Krzyżaków przynależały do grodu kasztelańskiego w Szczytnie. Ponadto Krzyżacy dzieląc zajęte ziemie na komturie respektowali wcześniejsze podziały.

Analiza materiałów źródeł w konfrontacji z rezultatami badań archeologicznych nie daje podstaw do stawiania tezy o istnieniu grodu chojnickiego.

Prace z lat 70. XX w. prowadzone pod kierunkiem Olgi Romanowskiej i Januarego Nanikowskiego w rejonie murów miejskich pomiędzy plebanią a budynkiem dawnego kolegium odsłoniły konstrukcję przekładkową wzmocnioną kamieniami. Początkowe wnioski sugerowały wał grodowy, jednak w następnym sezonie archeologicznym badacze wycofali swoją hipotezę.

W 1977 r. realizowane były dalsze badania przez ekspedycję z Uniwersytetu Łódzkiego na południe od Bramy Człuchowskiej, w rejonie ul. Podmurnej. Rezultatem tych prac było stwierdzenie, iż mur przeciął warstwy średniowieczne (w tym relikty drewnianej podłogi - pozostałość średniowiecznego domostwa z fragmentami ceramiki datowanej na XIV - XV w.). Ciekawostką jest fakt, iż w sprawozdaniu z 1977 r. wspomina się o wczesnośredniowiecznych ułamkach ceramicznych. Następne badania realizowane ponad 10 lat później tj. w 1988 r. przez badaczy z UŁ, na dziedzińcu dawnego kolegium pojezuickiego, które przyniosły odsłonięcie fragmentu gotyckiego muru. Do końca lat 90. XX w. kontynuując te badania w kierunku północnym, odkryte mury zidentyfikowali z relikdami baszty, zlokalizowanej w północno-wschodnim odcinku murów obronnych miasta.

W 1996 r. po zawaleniu się murów miejskich pomiędzy Bramą Człuchowską a Basztą Wronią przed ich odbudową przeprowadzono badania archeologiczne od strony fosy. Odsłonięto wówczas fundament murów, a po przejściu w rejon historycznej zabudowy Starego Miasta tj. na teren pustej parceli położonej pomiędzy ul. Podmurną a ul. Szewską odkryto liczny zespół zabytkowych militariów i skórzane obiekty związane ze średniowiecznym rozwojem Chojnic.

Najciekawsze efekty przyniosło odkrycie kolejnych poziomów zabudowy. W najgłębszej warstwie kulturowej natrafiono na drewniane elementy obwałowań i wymoszczenia nawierzchni ulicy. Były one znacznie przesunięte na wschód do kamiennoceglaneanego muru obronnego. Badania dendrochronologiczne użytego w tych konstrukcjach drewna wskazały na przedlokacyjny rodowód Chojnic (drewno pochodziło z końca XII w.

i XIII w.). Wynika z tego, że obwałowania miasta odnoszą się do okresu lokacji miasta na prawie książęcym, tj. do czasów panowania księcia pomorskiego Mszczuja II. Władca ten w 1272 r. ufundował klasztor Augustianów w Swornychgaciach, a w 1287 r. kościół w Tucholi.

W granicach administracyjnych miasta znajdują się liczne stanowiska archeologiczne. Szczegółowy wykaz w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

5.2.7. Pomniki przyrody w mieście Chojnice:

Nr rejestru 1217 - data wpisu 26.10.1993 r. – lipa drobnolistna

Nr rejestru 926 - data wpisu 01.07.1991 r. - dąb szypułkowy

Nr rejestru 927 - data wpisu 01.07.1991 r. - buk zwyczajny

Nr rejestru 928 - data wpisu 01.07.1991 r. - lipa drobnolistna

Nr rejestru 929 - data wpisu 01.07.1991 r. - olsza czarna

Nr rejestru 997 - data wpisu 22.07.1992 r. - dąb szypułkowy (grupa drzew)

Nr rejestru 998 - data wpisu 22.07.1992 r. - źródło Św. Maksymiliana

Nr rejestru 926 - data wpisu 22.07.1992 r. - wierzba biała (grupa drzew)

5.2.8. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla miasta wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego wymagające pilnych prac konserwatorskich i restauratorskich

- **Mury obronne z basztami i fosa miejska** zostały wykonane w pierwszej połowie XIV w. Są to obiekty o najwyższym znaczeniu dla miasta wymagające prac konserwatorskich i restauratorskich. Poniżej plan miasta Chojnic z XIV i XV przedstawiający obwarowania miejskie:

I - Brama Człuchowska, II - Brama Młyńska, III - Brama Gdańska, IV - Furta Mnisza lub Brama Wodna, V - Ratusz,
VI - Kościół Ewangelicki, VII - Kościół św. Jana Chrzyciela, VIII - Kolegiata Jezuitcka, IX - Koszary wojskowe

Obecnie pozostała tylko zachodnia część murów wraz z Bramą Człuchowską oraz krótkie odcinki od strony północnej i wschodniej wraz z basztami częściowo użytkowanymi na pomieszczenia muzealne i galerie:

➤ **Brama Człuchowska:**

Jedna z trzech bram wjazdowych do miasta, niekiedy nazywana także Kamienną. Zbudowana w XIV w., przebudowywana w XVI i u schyłku XIX w. Po utraceniu znaczenia militarnego, od ok. 1618 r. do końca XIX w. wykorzystywana, jako więzienie dla osób posiadających miejskie obywatelstwo, a następnie, do ok. 1940 r., jako dzwonnica kościołów protestanckich św. Ducha i św. Trójcy. W latach 1952 – 60 przebudowano wewnątrz i urządzono sale wystawowe udostępnione zwiedzającym w 1962 r. Obecnie znajduje się tu 5 kondygnacji ekspozycyjnych: 4 z wystawami stałymi (archeologia, etnografia, historia, sztuka) i sala wystaw czasowych.

➤ **Baszta Szewska:**

Zbudowana w XIV w., w latach 70. XX w. częściowo zrekonstruowana. Nazwa wywodzi się od cechu szewców, notowanego w Chojnicach od XV w., odpowiedzialnego za obronę tej części murów. 3-kondygnacyjna, usytuowana w ciągu średniowiecznych murów miejskich, między Bramą Człuchowską a Domem Szewskim. Obecnie mieści bibliotekę muzealną z cennym księgozbiorem pomoroznawczym wraz z czytelnią.

➤ **Baszta tzw. Dom Szewski:**

Zbudowana w XIV w., prawdopodobnie u schyłku XIX w. zaadaptowana na budynek mieszkalny lub warsztat rzemieślniczy. 3-kondygnacyjny, usytuowany w ciągu średniowiecznych murów miejskich, między Basztą Szewską a Domem na Murach. Odbudowany przez muzeum w 1979 r. z zachowaniem fragmentów oryginalnej baszty obronnej. Obecnie mieści magazyny zbiorów muzealnych.

➤ **Dom na Murach:**

2-kondygnacyjny, w ciągu średniowiecznych murów miejskich, między Domem Szewskim a Kurzą Stopą. Zachowany w oryginalnej strukturze w partii wysokich fundamentów z ciosanego kamienia. W latach 60. przystosowany do celów mieszkalnych. W 1985 r. przejęty przez muzeum i zaadaptowany na działowe pracownie merytoryczne.

➤ **Baszta Kurza Stopa:**

Budynek zrekonstruowany, usadowiony na fundamentach baszty z XIV wieku. W XIX i początkach XX w. baszta pełniła funkcję stajni dla koni będących własnością miasta. 2-kondygnacyjna, odbudowana na zrębie wysokich przypór z kamienia ciosanego w

1980 r., od 1984 mieszcząca ekspozycję Galerii Współczesnej Sztuki Polskiej, wykorzystywana na wystawy czasowe. Obiekt wymaga prac konserwatorskich i restauratorskich.

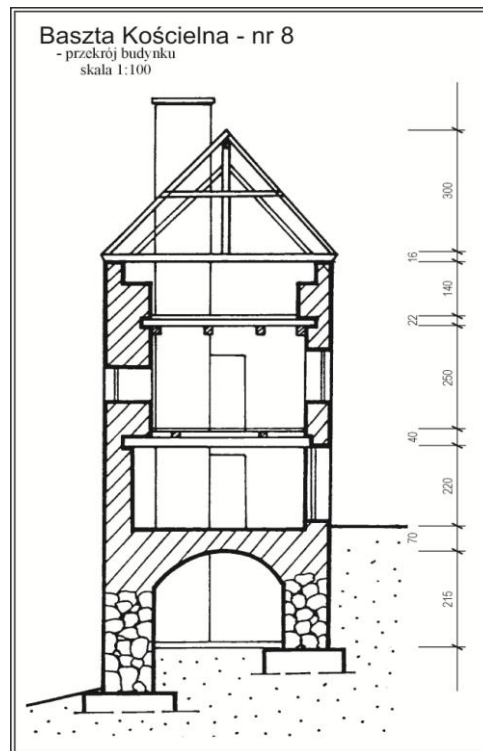
➤ **Baszta Więzienna:**

Powstała w XIV w. razem z miejskimi murami obronnymi, pierwotnie otwarta od strony miasta. Do początku XIX w. mieściło się w niej ciężkie więzienie z katownią. W wieży więzione były również chojnickie czarownice. Od 1904 r. przez kilkanaście lat służyła, jako więzienie prewencyjne. Obecnie siedziba galerii – muzeum Janusza Trzebiatowskiego.

➤ **Baszta Kościelna:**

Gotycka Baszta Kościelna zbudowana na murach obronnych po wschodniej stronie miasta, pochodzi z pierwszej połowy XIV w. Przez długi czas pełniła rolę mieszkania księży i zakrystii. Obecnie nieużytkowana.

inventaryzacja baszty kościelnej

➤ **Baszta przy ul. Jeziornej:**

Średniowieczna baszta obronna przekształcona w XIX w. (ok. 1860 r.) na budynek mieszkalny o dwóch kondygnacjach mieszkalnych, podpiwniczona z niskim poddaszem usytuowana w linii murów obronnych. Od strony południowej budynek przylega do ul. Jeziornej, od północnej na teren stadionu sportowego i przylegającego parkingu. Ściany nadziemne na wysokość ok. 1 metra z kamienia łamanego, pozostałe płaszczyzny elewacji murowane z cegły. Obiekt od strony wewnętrznej i zewnętrznej otynkowany, obecnie nieużytkowany w bardzo złym stanie technicznym. Własność prywatna.

➤ **Baszta Wronia:**

Zbudowana w XIV w., w latach 70. XX w. częściowo zrekonstruowana. Oprócz pierwotnie pełnionych funkcji militarnych od XIX w. wykorzystywana, jako więzienie dla osób posiadających miejskie obywatelstwo. 4-kondygnacyjna, usytuowana w ciągu średniowiecznych murów miejskich między Bramą Człuchowską a ulicą Młyńską. Odrestaurowana w 1974 r. Obecnie znajdują się w niej pomieszczenia administracyjne oraz pracownia grafiki komputerowej.

➤ **Kamienica mieszkalna ul. Nowe Miasto 1:**

Budynek zbudowany w 1904 r. dla szewca Wilhelma Zemke w stylu eklektycznym, z neobarokową formą i skromnym secesyjnym detalem. Elewacja frontowa wąska i wysoka podkreślona elementami wertykalnymi w formie prostokątnego wykusza na osi, wstawką z trójkątnym szczytem w obrębie dachu, a także podcięty narożnikiem.

Budynek wpisany do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego.

Stan zachowania:

- Fundamenty- stan średni, brak izolacji poziomej, zawilgocenie

- Ściany zewnętrzne- stan średni, tynk do naprawy zwłaszcza na parterze, wymaga doboru kolorystyki
- Ściany wewnętrzne- stan dobry
- Stropy i sufity- stan dobry, w piwnicy płaski strop ceramiczny typu Kleina, nad pozostałymi kondygnacjami stropy drewniane
- Pokrycie dachu- należy wymienić na podwójną dachówkę karpiówkę
- Opierzenia – rury spustowe, rynny należy wymienić na tytanowo – cynkowe
- Konserwacja żeliwnej balustrady z rozetkami

➤ **Kamienica mieszkalna ul. Kościuszki 21:**

Budynek został zbudowany w II poł. XIX w. przez kupca Jana Jączyńskiego. W przyziemiu budynku mieściła się firma modniarska. Kamienica została rozbudowana w 1908 r. przez dodanie dwóch kondygnacji mieszkalnych w stylu secesyjny. We wnętrzu budynku zachowana stolarka w stylu secesyjnym z malowidłami klatki schodowej z pocz. XX w. po zabiegach konserwacyjnych i restauracyjnych. W chwili obecnej prac konserwatorskich i remontowych wymagają elewacje budynku.

➤ **Dom mieszkalny obecnie Hotel ul. Dworcowa 30:**

Budynek wzniesiony na przełomie XIX/XX w. użytkowany, jako dom mieszkalny i hotel. W fasadzie frontowej zachował formy historyzujące, nawiązujące do klasycyzmu. Frontową elewację budynku ozdabiają m.in. ryzality, pilastry, gzymsy, fryzy, bonie, płyciny podokienne imitujące balustradki oraz kute balkony w formie koszy. Budynek wymaga pilnych prac konserwatorskich elewacji frontowej.

- **Kamienica mieszkalna ul. Mickiewicza 31** – Budynek mieszkalny wzniesiony w 1906 r. przez Otto Fellmera. Kamienica w stylu secesyjnym wymaga pilnych prac konserwatorskich elewacji, konserwacji balkonów, wymiany stolarki okiennej oraz uzupełnienia detali architektonicznych.

- **Kamienica mieszkalna Stary Rynek 6:**

Budynek zbudowany około 1890 r., w stylu neorenesansowym. Kamienica posiada nawarstwienia z wcześniejszych obiektów. Piwnice w obrębie traktu frontowego powstały na początku XIX w. wzniesione z rozbiórkowej cegły gotyckiej. Elewacja frontowa ozdobiona w ostatniej kondygnacji parami pilastrów korynckich na cokółach wspierających uproszczone belkowanie z fryzem. Obiekt w złym stanie technicznym wymaga prac konserwatorskich a elewacja frontowa uzupełnienia detalu architektonicznego na podstawie kwerendy archiwalnej.

➤ **Cmentarz rzymsko – katolicki parafii pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela:**

Założony w 1825 r., powiększony w latach 30 – tych XX w. od wsch. ogrodzony zabytkowym murem ceglany. Najstarsze zachowane nagrobki z początku XX w., oraz z okresu międzywojennego formie tumb, krzyży, figur pełnoplastycznych, oraz obejść metalowych wymagają pilnych prac konserwatorskich. Od ulicy Kościerskiej otacza go zabytkowy ceglany mur (wymagający restauracji i konserwacji). Zabytkowe aleje obsadzone lipami, akacjami i kasztanowcami. Został on wpisany w 1983 r. przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do Ewidencji Pomników Pamięci Narodowej a w roku 1989 do Rejestru Zabytków.

➤ **Stara Plebania:**

Zbudowana w XIV w., usytuowana na murach miejskich. Z budynkiem wiążą się początki szkolnictwa parafialnego, mieściło się w nim mieszkanie, plebania i szkoła parafialna. Obiekt wielokrotnie przebudowywany po zniszczeniach pożarami i działaniami wojennymi.

➤ **Dawny magazyn zbożowy ul. Starszokolna 17:**

Budynek powstał na początku XX w. posiada charakterystyczne cechy architektoniczne magazynów zbożowych okresu końca XIX i pocz. XX. Elewacja frontowa 7-osiowa

z dwiema szerokimi lizenami i prostymi gzymsami międzyokiennymi.
Przy obiekcie należy podjąć prace konserwatorsko – restauratorskie elewacji ceglanej.

5.2.9. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Chojnice wymagające pilnych prac konserwatorskich i restauratorskich:

Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków Chojnic będące w złym stanie technicznym, które wymagają w pierwszej kolejności prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych:

- ul. **Piłsudskiego 7** – budynek mieszkalny 1927 r.:

elewacja: skucie luźnych tynków, uzupełnienie ubytków elewacji, rekonstrukcja elementów dekoracyjnych (odtworzenie obramień okiennych), malowanie elewacji, konserwacja balkonu, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- **ul. Piłsudskiego 9** – budynek mieszkalno-usługowy 1881r.:

elewacja: skucie luźnych tynków, uzupełnienie ubytków elewacji, rekonstrukcja elementów dekoracyjnych, konserwacja rzeźby, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, malowanie rur instalacyjnych w kolorze cokołu elewacji

- **ul. Piłsudskiego 10** – budynek mieszkalno-usługowy 1890r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja detali rzeźbiarskich, konserwacja oryginalnych drzwi wejściowych, wykonanie balkonu 2 piętra na podstawie oryginalnego znajdującego się na 1 piętrze, odnowienie drewnianych detali zadaszenia, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe

- **ul. Piłsudskiego 11** – budynek mieszkalny 1908 r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, możliwość wymiany balkonów na nowe stylizowane, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- **ul. Piłsudskiego 13** - budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, odtworzenie obramień okiennych, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe

➤ **ul. Piłsudskiego 15** - budynek mieszkalny 1886r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych (na podstawie zachowanej dokumentacji zdjęciowej), opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja balkonów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe
kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja balkonów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe

➤ **ul. Piłsudskiego 21** - budynek mieszkalno-usługowy 1910 r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych (na podstawie zachowanej dokumentacji), opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja balkonów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Piłsudskiego 25** - budynek mieszkalno-usługowy pocz. XX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja balkonu, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Piłsudskiego 27** - budynek mieszkalno-usługowy koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, rekonstrukcja i konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja balkonów, okna 2 i 3 piętra wymienione na PCV bez zachowanych oryginalnych podziałów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe

➤ ul. **Piłsudskiego 34** - budynek mieszkalno-usługowy 1932 r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, rekonstrukcja i konserwacja detali architektonicznych, uzupełnienie obramień okiennych 2 i 3 piętra, malowanie elewacji według kolorystyki zastosowanej w parterze budynku, konserwacja balkonów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Piłsudskiego 35** - budynek mieszkalny pocz. XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, rekonstrukcja i konserwacja detali architektonicznych, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Piłsudskiego 37 - budynek mieszkalny 1903 r.:**

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych (boni, nadproży), opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Piłsudskiego 40 - budynek mieszkalny 1903 r.:**

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych (boni, nadproży), opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- **ul. Piłsudskiego 42** - budynek mieszkalno –usługowy 1912 r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- **ul. Piłsudskiego 41** - budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Piłsudskiego 43** - budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja drzwi frontowych, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Piłsudskiego 44** - budynek mieszkalno-usługowy koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja drewnianej werandy i witraży, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Dworcowa 7** – budynek mieszkalny z 1909 r.:

- naprawa elewacji ceglanych – oczyszczenie cegieł, uzupełnienie ubytków elewacji, rekonstrukcja elementów dekoracyjnych, uzupełnienie tynków, malowanie, naprawa słupów ogrodzeniowych, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Dworcowa 10** – budynek mieszkalny 1905 r.:

- elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja oryginalnych drzwi frontowych, ocieplenie ściany szczytowej, konserwacja elementów drewnianych elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe

- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian z farb olejnych, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki ścian,

➤ ul. **Dworcowa 14** – budynek mieszkalny 1911 r.:

- elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, remont ogrodzenia
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian z farb olejnych, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, ukrycie instalacji, rur, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki klatki schodowej,

➤ ul. **Dworcowa 16, 18** – budynek mieszkalno – usługowy 1892r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, naprawa balkonów, opracowanie kolorystyki, konserwacja detali architektonicznych, malowanie elewacji, ocieplenie elewacji od strony podwórza, remont ogrodzenia, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Dworcowa 20** – budynek mieszkalny 1887r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja detali drewnianych, projekt ogrodzenia, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Dworcowa 23** – budynek mieszkalno-usługowy koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, okna 1 i 2 piętra wymienione bez zachowania oryginalnego podziału okna, zakrycie sidingu występującego w połaci dachu gładkimi płytami cementowo -włókowymi o gr 1,5 cm (typu fermacell), wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, w części przeznaczony na ogród zimowy znajduje się nowa stolarka okienna odwzorowana na

podstawie oryginalnych okien

- ul. **Dworcowa 25** – budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, zaprojektowanie nowej stolarki drzwiowej, konserwacja kutego ogrodzenia

- ul. **Dworcowa 26** – budynek mieszkalno –usługowy ok.1920 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie i konserwacja detali, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Dworcowa 28** – budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja detali drewnianych, oczyszczenie boni, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Dworcowa** – Dworzec PKP – XIX w.:

Obiekty dworca, wieże ciśnień, perony cały kompleks wymaga natychmiastowych działań konserwatorskich i robót budowlanych. W najgorszym stanie są wieże ciśnień, należy je zabezpieczyć i podjąć pilne działania naprawcze.

Ogólny stan zachowania wszystkich elewacji i wewnątrz zabytkowego budynku dworca, w tym także detali architektonicznych, należących do jego wystroju, zarówno ze względów technicznych jak i estetycznych wymaga podjęcia natychmiastowych interwencji konserwatorskich. Dla budynków dworca i wież należy opracować program prac konserwatorskich opartych na specjalistycznych ekspertyzach.

➤ **ul. Warszawska 5** – budynek mieszkalny 1885 r.:

- elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych, na tytanowo – cynkowe konserwacja oryginalnych drzwi wejściowych, konserwacja balkonów, ocieplenie ścian szczytowych,
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian z farb olejnych, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i pomalowanie drzwi, opracowanie kolorystyki

➤ ul. **Warszawska 15** – budynek mieszkalny 1831 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wykonanie tynków renowacyjnych w obszarze cokołów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe

➤ ul. **Warszawska 27**– budynek mieszkalny 1833r.

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, wykonanie tynków renowacyjnych w obszarze cokołów, wymiana okien parteru na stolarkę zachowującą oryginalny podział okna

➤ **ul. Młyńska 23** – budynek mieszkalno – usługowy 1911r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie według ustalonej kolorystyki, ukrycie rur kabli w elewacji, wymiana rynien na tytanowo - cynkowe, odtworzenie gzymsu, uporządkowanie reklam, zaprojektowanie balkonu

➤ **ul. Młyńska 25** – budynek mieszkalno – usługowy 1911r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków,

uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie według ustalonej kolorystyki, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, okna parteru wymienione bez zachowania oryginalnego podziału stolarki

➤ **ul. Młyńska 26** – budynek mieszkalny 1910r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie według ustalonej kolorystyki (obecnie elewacja jest podzielona dwoma kolorami), zaprojektowanie bramy wjazdowej, oczyszczenie oryginalnych kutek osłaniających okna piwnic

➤ **ul. Pl. Jagielloński 8** - budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie według ustalonej

kolorystyki, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo - cynkowe, konserwacja balkonu, zaprojektowanie drzwi frontowych

- ul. **Pl. Jagielloński 9** - budynek mieszkalno-usługowy koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych m.in. obramienia okienne na piętrze i parterze po skuciu wykonanych bez uzgodnienia okładzin z płytek ceglanych, malowanie według ustalonej kolorystyki, uporządkowanie reklam, oczyszczenie cokół z imitacji kamienia, wymiana okna zgodnie z oryginalnym podziałem, zdjęcie z elewacji frontowej klimatyzacji

- ul. **Szewska 8** – budynek mieszkalno-usługowy 1903 -1907 r.:

elewacja: fundamenty z kamienia polnego, mury w złym stanie, widoczne spękania, zły stan tynków zewnętrznych i wewnętrznych, w przyziemiu elewacji zachodniej mury

zawilgocone, na elewacji frontowej łuszcząca się farba, prace konserwatorskie: uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie według ustalonej kolorystyki, obróbki blacharskie wymiana na tytanowo – cynkowe, stolarka drzwiowa – w większości oryginalna wymaga konserwacji, wystrój i wyposażenie – zachowane piece kaflowe, podłogi deskowe, kuchnie typu Westfalki, posadzki ceramiczne, zachowana stolarka klatki schodowej

- ul. **31 Stycznia 32** – budynek mieszkalny 1811r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie elewacji, naprawa schodów, projekt drzwi frontowych, wymiana dachówki na karpiówkę, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **31 Stycznia 32** – budynek mieszkalny XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych malowanie elewacji, naprawa schodów, konserwacja drzwi frontowych, ukrycie kabli występujących na elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe , konserwacja balkonów koszowych

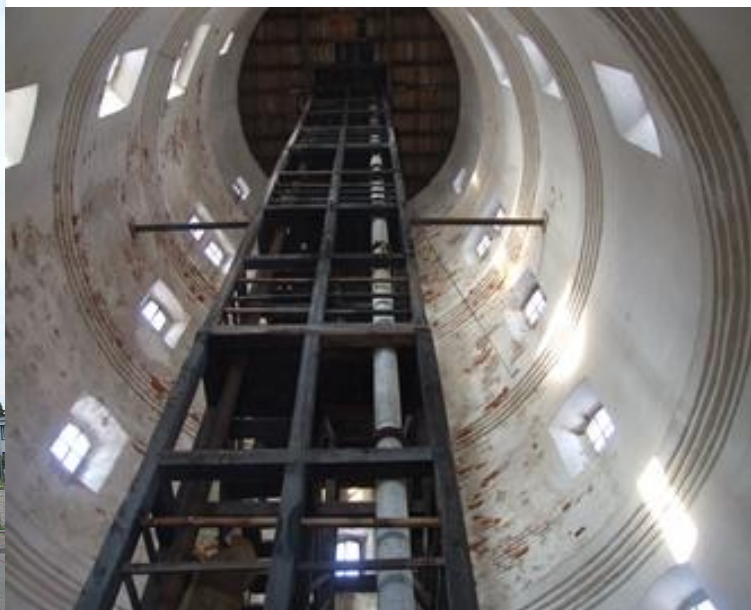
- ul. **31 Stycznia 41** – budynek mieszkalny pocz. XX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych – obramień okiennych, naprawa schodów, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, malowanie elewacji

- ul. **14 Lutego** - Wieża ciśnień z 1899 r.

Położona w Chojnicach przy ul. 14 lutego obecnie nieużytkowana. Prac konserwatorskich wymaga ceglana elewacja oraz wnętrze obiektu. Obiekt jest własnością prywatną.

➤ ul. **Nowe Miasto 9** – budynek mieszkalny 1900 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie i konserwacja detali architektonicznych, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, naprawa schodów, zaprojektowanie drzwi frontowych,

➤ ul. **Strzelecka 2** – budynek mieszkalno – usługowy I poł. XIX w.:

elewacja: naprawa schodów, wymiana poszycia dachowego na dachówkę ceramiczną karpioówką podwójną, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Strzelecka 4** – budynek mieszkalny 1895 r.:

elewacja: naprawa ubytków, oczyszczenie elewacji ceglanych, wymiana uszkodzonych cegieł, wymiana okna białego na brązowe (wymiana bez uzgodnienia), wymiana poszycia dachowego na dachówkę ceramiczną karpiówkę podwójną, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Strzelecka 5** – budynek mieszkalny 1911 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych, odparzonych tynków, uzupełnienie tynków, malowanie elewacji według ustalonej kolorystyki, wymiana poszycia dachowego na dachówkę ceramiczną karpiówkę, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Strzelecka 6** – budynek mieszkalno -usługowy 1913 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych – obramień okiennych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, uporządkowanie reklam

- ul. **Strzelecka 8** – budynek mieszkalno -usługowy 1913 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych – obramień okiennych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Strzelecka 11** – budynek mieszkalny poł. XIX w.:

elewacja: budynek w złym stanie technicznym, wykonany projekt adaptacji z ustaleniem kolorystyki wymiana poszycia dachowego, przystosowanie do funkcji użytkowej

- ul. **Strzelecka 13** – budynek mieszkalny poł. XIX w.:

elewacja: budynek w złym stanie technicznym, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, ustalenie kolorystyki, wymiana poszycia dachowego, konserwacja ceglanej bramy wjazdowej, wymiana uszkodzonych cegieł

- ul. **Strzelecka 20** – budynek mieszkalny 1926 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, konserwacja balkonu

- ul. **Strzelecka 22** – budynek mieszkalny poł. XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie

detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Strzelecka 24** – budynek mieszkalny poł. XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, odtworzenie klasycystycznych kwietników na balkonie w formie mis

- ul. **Strzelecka 30** – budynek mieszkalny poł. XIX w.:

elewacja: proponuje się ujednoczenie kolorystyki oraz poszycia dachowego, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Strzelecka 32** – budynek mieszkalny poł. XIX w.:

elewacja: zaprojektowanie kolorystyki, wymiana poszycia dachowego na dachówkę ceramiczną, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Strzelecka 33** – budynek mieszkalny pocz. XX w.:

elewacja: elewacja frontowa ocieplona, zaprojektowanie kolorystyki, konserwacja oryginalnych drzwi, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Strzelecka 35** – budynek mieszkalny pocz. XX w.:

elewacja: wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych - pilastrów, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja oryginalnych drzwi, uporządkowanie ogrodzenia przed budynkiem

➤ ul. **Strzelecka 38** – budynek mieszkalny 1898 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych - boni, pilastrów, naczółków, obramień okiennych z uszkami, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja oryginalnych drzwi, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Strzelecka 41** – budynek mieszkalny 1909r.:

- elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, konserwacja oryginalnego balkonu, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, docelowo zakłada się wykonanie projektu nowego płotu od strony frontowej
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian z farb olejnych, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, ukrycie instalacji, rur, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki,

➤ ul. **Strzelecka 47** – budynek mieszkalny 1920r.:

- elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych -boni, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian z farb olejnych, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, ukrycie instalacji, rur, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki,

➤ ul. **Strzelecka 49** – budynek mieszkalny II poł. XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana poszycia

dachowego na dachówkę ceramiczną karpiówkę

- ul. **Strzelecka 55** – budynek mieszkalny 1895 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych - boni, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- ul. **Strzelecka 59** – budynek mieszkalny II poł. XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, oczyszczenie

ceglanych detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Strzelecka 60** – budynek mieszkalny 1902 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych , opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana okien I pietra bez uzgodnienia, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ ul. **Strzelecka 61** – budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, konserwacja detali architektonicznych , opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien

i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- **ul. Strzelecka 71** – budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: oczyszczenie i konserwacja ceglanej elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

- **ul. Mickiewicza 1** – budynek mieszkalny ok. 1910 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, stolarka okienna 2 pietra zrealizowana niezgodnie z pierwotnym podziałem okna, konserwacja oryginalnych drzwi wejściowych

➤ **ul. Mickiewicza 11 - budynek mieszkalny XIX w.:**

elewacja: wymiana poszycia dachowego (odwzorowanie dachówki), naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, stolarka okienna zrealizowana niezgodnie z pierwotnym podziałem okna

➤ **ul. Mickiewicza 17 - budynek mieszkalny 1896 r.:**

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych (skutyk boni, elementów dekoracyjnych) na podstawie dokumentacji, odtworzenie balkonów, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji,

wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe , odtworzenie bramy wejściowej

➤ **ul. Mickiewicza 19** – budynek mieszkalny 1911 r.:

- elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych (elementów dekoracyjnych nad bramą wjazdową) na podstawie dokumentacji, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, projekt bramy wejściowej, byłoby wskazane wymienić papę na dachówkę karpiówkę, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, ukrycie instalacji, rur, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki

➤ **ul. Mickiewicza 21** – budynek mieszkalny 1911 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, zaprojektowanie nowych drzwi wejściowych

➤ **ul. Mickiewicza 29** – budynek mieszkalny koniec XIX w.:

- elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, ocieplenie ściany szczytowej, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, ukrycie instalacji, rur, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki

➤ **ul. Mickiewicza 33** – budynek mieszkalny 1909r. :

- naprawa ubytków, uzupełnienie elewacji ceglanej, oczyszczenie cegieł, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie detali, konserwacja balkonów, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wskazana wymiana dachówki (nawiązanie do oryginalnej), wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe
- klatka schodowa: oczyszczenie powierzchni ścian z farb olejnych, skucie słabych tynków, wymiana uszkodzonych stopni i podstopni, oczyszczenie balustrad schodowych, oczyszczenie detali drewnianych podsufitowych, ukrycie instalacji, rur, oczyszczenie oryginalnych okuć drzwi, uzupełnienie brakujących i nieodtworzonych tralek balustrad identycznymi jak oryginalne, oczyszczenie i malowanie drzwi, opracowanie kolorystyki, oczyszczenie posadzki

➤ **ul. Mickiewicza 38** – budynek mieszkalny 1901r.:

naprawa ubytków, uzupełnienie elewacji ceglanej, oczyszczenie cegieł, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie detali, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wskazana wymiana dachówki (nawiązanie do oryginalnej), wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, oczyszczenie i malowanie drzwi wejściowych, oczyszczenie oryginalnych okuć

➤ **ul. Mickiewicza 44** – budynek mieszkalny 1907 r.:

- osuszenie fundamentów, naprawa ubytków, uzupełnienie elewacji ceglanej, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie detali, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, remont filarów ogrodzenia, ułożenie kostek brukowych (do drzwi frontowych), ocieplenie ścian szczytowych
- klatka schodowa: remont wykonany w 2011 r.

➤ **ul. Mickiewicza 46** – budynek mieszkalny 1910 r.:

naprawa ubytków, uzupełnienie elewacji ceglanej, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie detali, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, zaprojektowanie balkonu, usunięcie rury z elewacji frontowej, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Ogrodowa 5** – budynek mieszkalny 1912 r.:

naprawa ubytków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie obramień okiennych, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Ogrodowa 7, 9** – budynek mieszkalny koniec XIX w.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie elewacji ceglanej, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie detali, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, ocieplenie ściany szczytowej, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, konserwacja oryginalnych drzwi wejściowych (uzupełnienie płyciny z detalem)

➤ **ul. Ogrodowa 11** – budynek mieszkalny 1911 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, wymiana poszycia dachowego na dachówkę ceramiczną

➤ **ul. Ogrodowa 15** – budynek mieszkalny 1910 r.:

elewacja: naprawa ubytków, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, opracowanie kolorystyki, malowanie elewacji, okna 2 piętra wymienione bez uzgodnienia (należy wymienić i odtworzyć podział według istniejących okien), wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe

➤ **ul. Ogrodowa 16** – budynek mieszkalny 1886 r.:

elewacja: naprawa ubytków, uzupełnienie elewacji ceglanej, oczyszczenie cegieł, skucie luźnych tynków, uzupełnienie tynków, uzupełnienie detali architektonicznych, odtworzenie detali, opracowanie kolorystyki boniowania, wymiana rynien i rur spustowych na tytanowo – cynkowe, zaprojektowanie drzwi nawiązujących do architektury budynku,

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Chojnice. Analiza szans i zagrożeń

Analiza szans i zagrożeń oraz mocnych i słabych stron wynikająca z oceny stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony oraz realizowanej przez miasto Chojnice polityki rozwoju przestrzennego i społeczno - gospodarczego przedstawia się następująco:

- Uwzględnienie ochrony dziedzictwa kulturowego w planowaniu przestrzennym oraz w programach prorozwojowych miasta Chojnice
- Wysoka aktywność mieszkańców w zakresie kultury
- Walory krajobrazowe i przestrzenne miasta Chojnice
- Tradycje miasta jako miejscowości letniskowej
- Atrakcyjne położenie miasta pod względem krajobrazowym
- Duża ilość obiektów zabytkowych
- Bogactwo kulturowe miasta
- Korzystny układ szlaków komunikacyjnych
- Duże dziedzictwo kulturowe i historyczne miasta
- Potencjał turystyczno-rekreacyjny: ścieżki przyrodnicze, szlaki piesze i rowerowe, elementy infrastruktury turystycznej oraz baza usług turystycznych

Słabe strony:

- Mała ilość obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- Zły stan zachowania obiektów zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Chojnice
- Liczna grupa zabytków znajdujących się poza terenem układu urbanistycznego miasta Chojnice wpisanego do Rejestru Zabytków wymagających dużego nakładu na prace konserwatorskie, restauratorskie i remontowe
- Brak inwestorów zewnętrznych zainteresowanych rewitalizacją istniejących obiektów zabytkowych
- Niedostateczna edukacja o konieczności należytego dbania o zabytki
- Niewystarczające dofinansowanie do projektów dotyczących remontów, konserwacji zabytków, w tym dla prywatnych właścicieli
- Brak lub niska wiedza o prawnych zobowiązaniach właścicieli do należytego utrzymania obiektów historycznych
- Zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej i form budowlanych oraz zanik stosowania tradycyjnych materiałów
- Niewystarczająca promocja zasobów dziedzictwa kulturowego miasta jako towaru turystycznego

Szanse:

- Możliwość uzyskania środków pomocowych z UE na poprawę stanu zasobów dziedzictwa kulturowego
- Współfinansowanie z budżetu miasta prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych
- Korzystne tendencje i prognozy w zakresie rozwoju turystyki kulturowej
- Wykorzystanie znaczenia niematerialnego dziedzictwa kulturowego, jako ważnego elementu promocji miasta Chojnice

- Stworzenie warunków do wykorzystania zasobu dziedzictwa materialnego na potrzeby funkcji kulturalnych i edukacyjnych
- Rozszerzenie współpracy międzyregionalnej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, wykorzystanie doświadczeń międzynarodowych
- Wysoka aktywność i doświadczenie władz w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych
- Wzrost dotacji na prace z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, w tym na prace konserwatorskie
- Poszerzenie tras turystycznych i szlaków o miejsca i obiekty zabytkowe
- Możliwość wykorzystania imprez kulturalnych do promocji miasta
- Aktywny udział stowarzyszeń i instytucji kultury w kultywowaniu i zachowaniu lokalnego dziedzictwa
- Rozbudowa baz turystycznych z wykorzystaniem obiektów i obszarów o wartościach historycznych i kulturalnych

Zagrożenia:

- Dewaloryzacja krajobrazu kulturowego przez niekontrolowany proces wprowadzania nowej zabudowy lub wymianę starej na nową o obcych formach, odkształceniach
- Ograniczone możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań związanych z ochroną zabytków z uwagi na wysoką konkurencyjność innych miast i powiatów
- Samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich
- Postępująca degradacja obiektów zabytkowych wskutek nadmiernej eksploatacji oraz niedostosowania sposobu użytkowania do charakteru zabytku
- Dewastacje, kradzieże, podpalenia obiektów zabytkowych
- Ekspansja inwestycyjna w historyczne układy urbanistyczne
- Brak odpowiednich przepisów pobudzających sponsorowanie kultury i ochrony zabytków
- Traktowanie konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego, jako problemu ograniczającego swobodę dysponowania własnością prywatną i publiczną
- Niewystarczająca współpraca państwa i samorządu terytorialnego na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego dla rozwoju lokalnego

7. Założenia programowe :

7.1. Priorytety, kierunki i zadania programu opieki:

Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako elementu rozwoju społeczno gospodarczego miasta

Kierunek działań:

Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

Zadania:

- Prowadzenie prac restauratorsko-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych (w ramach opracowanego planu remontów),

- Konserwacja i restauracja zespołu średniowiecznych murów wraz z basztami i fosą miejską celem wzmocnienia ich funkcji turystycznych i kulturowych,
- Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na przywrócenie wartości użytkowych i ekspozycyjnych zabytków ,
- Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych (będących własnością miasta) do nowych funkcji,
- Dbanie o stan i porządek przy zabytkowym Cmentarzu rzymsko – katolicki parafii pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela,
- Inwentaryzacja zabytkowych nagrobków,
- Konserwacja zabytkowych nagrobków,
- Zwiększenie dotacji na prace remontowo – konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych,
- Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom),
- Znakowanie zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Chojnice,
- Dotowanie remontów zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Chojnice,
- Ewidencjonowanie zabytków ruchomych,
- Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w mieście Chojnice,
- Pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w pozyskaniu środków zewnętrznych na odnowę zabytków,
- Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Chojnice przez wpisanie do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego nowych układów urbanistycznych tj. ulic: Piłsudskiego, Dworcowa, Mickiewicza, Ogrodowa, Strzelecka,

Kierunek działań:

Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne

Zadania:

- Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów, reklam na obiektach zabytkowych i układzie urbanistycznym miasta Chojnice wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego,
- Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, łaskach, cmentarzach,
- Opracowanie projektu rewaloryzacji oraz realizacja nawierzchni ulic i ciągów pieszych w obszarach zabytkowej architektury,
- Iluminacja najcenniejszych zabytków miasta,
- Oznaczenie obiektów zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Chojnic tabliczkami informacyjnymi,
- Likwidacja barier architektonicznych,
- Stworzenie małej architektury współgrającej z obiektami zabytkowymi: ławki, słupy ograniczające, stojaki rowerowe, pergole, kosze, tablice informacyjne, bariery przy ulicach w formie płotków lub niskich żywopłotów,
- Zieleń w otoczeniu obiektów zabytkowych: pergole przy ulicach, nasadzenia drzew i krzewów, tworzenie trawników, żywopłotów przy ulicach, rewitalizacja ogródków

przydomowych dla mieszkańców – dworactwo, koncepcje specjalistów - ogrodnika miejskiego,

- Stworzenie funduszy rewitalizacji ogrodów (przylegających do budynków zabytkowych) dla wspólnot mieszkaniowych, mieszkańców- miejsc do grillowania, mini placów zabaw, miejsc wypoczynku dla seniorów (przy projektach pomoc ogrodnika miejskiego i architekta miasta),
- Stworzenie funduszu „zielony balkon” – dot. rewitalizacji balkonów w obiektach i strefach zabytkowych,
- Wymiana oświetlenia w otoczeniu obiektów zabytkowych,
- Zagospodarowanie strychów, starych „pralni”, wspólnych przestrzeni zamkniętych obiektów zabytkowych na zimowe miejsca spotkań, ustawienia: stołu do tenisa stołowego, piłkarzyki, lotki,
- Likwidacja barier architektonicznych,
- Rewitalizacja istniejących placów zabaw tzw. ogródków jordanowskich położonych w otoczeniu zabytków,
- Poprawa infrastruktury kolejowej poprzez rewitalizację Dworca kolejowego, wież ciśnień wraz z otoczeniem,
- Poprawa dostępu do kultury poprzez przebudowę budynku Chojnickiego Centrum Kultury lub budowę nowego obiektu spełniającego współczesne wymagania,
- Poprawa komunikacji pieszej, samochodowej, rowerowej na obszarach zabytkowych,
- Umożliwienie finansowania i racjonalnego wykorzystania środków finansowych na utrzymanie krajobrazu kulturowego oraz ratowanie obiektów o szczególnych wartościach historycznych min. średniowiecznych murów miejskich i baszt,

Kierunek działań:

Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Zadania:

- Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną,
- Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną i tradycyjnym rzemiosłem,
- Wspieranie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów,
- Tworzenie programów dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szkoleń podnoszących kwalifikacje związane m. in. z konserwacją zabytków, w szczególności w dzielnicach zdegradowanych),
- Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, izb pamięci itp.

Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunek działań:

Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego

Zadania:

- Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określoną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji),
- Walka z samowolami budowlanymi,

- Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych miasta o wartościach kulturowych,

Kierunek działań:

Ochrona układów zabytkowych i stref ochrony konserwatorskiej

Zadania:

- Ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy,
- Wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów miasta w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy,

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości**Kierunek działań:**

Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym miasta

Zadania:

- Udostępnienie informacji o zabytkach miasta na stronach internetowych,
- Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego,
- Digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego Miasta.

Kierunek działań:

Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym

Zadania:

- Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych,
- Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego miasta,
- Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach,
- Popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach,
- Zagospodarowanie obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo,
- Organizowanie konkursów na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego,
- Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury materialnej miasta (w tym prac magisterskich i dyplomowych),
- Opracowanie cyklu szkoleń wraz z materiałem poglądowym skierowanego do przedstawicieli wspólnot mieszkaniowych, mających na celu promowanie standardów w zakresie rewaloryzacji i remontownia obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel, a także sprawnego zarządzania nimi,
- Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć,

Kierunek działań:

Monitoring obiektów zabytkowych

Zadania:

- Finansowanie wykonania inwentaryzacji architektoniczno – konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych,
- Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków,

Kierunek działań:

Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego

Zadania:

- Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej,

8. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Realizacja programu będzie się odbywać poprzez wskazanie zadania na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych. Podstawę niniejszego instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawne i zawarte w nich regulacje dotyczące instrumentów prawno ekonomicznych i finansów publicznych.

8.1. Instrumenty prawne:

- Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków
- Wykonywanie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami

8.2. Instrumenty finansowe:

- Finansowanie instytucji kultury
- W miarę możliwości budżetowych finansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich i robót budowlanych
- Aplikowanie o dofinansowanie z funduszy europejskich na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami

8.3 Instrumenty koordynacji:

- Poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego
- Współpraca z Kościołami w zakresie wykonywania prac remontowo-restauratorskich przy zabytkowych obiektach sakralnych

8.4 Instrumenty społeczne:

- Działania edukacyjne, promocyjne
- Współdziałanie z organizacjami społecznymi
- Pozyskiwanie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

8.5 Instrumenty kontrolne:

- Bieżąca aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków
- Monitoring stanu technicznego zabytków

9. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami art.87 ust.5 zobowiązuje do sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, który przedstawia radzie miasta.

Przyjmuje się poniższe wskaźniki oceniające poziom realizacji Gminnego Programu opieki nad Zabytkami Miasta Chojnice:

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta

- Poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami (w %)
- Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów
- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- Poziom objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w %)
- Liczba wniosków o wpis do Rejestru Zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych
- Liczba wniosków o wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości:

- Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego)
- Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie miasta
- Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych, tras związanych z obiektami zabytkowymi
- Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
- Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
- Liczba osób zwiedzających muzea itp.
- Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

10. Źródła finansowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Właściciele zabytków - osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego

zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego, finansują prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane. Działania te wchodzi w zakres sprawowanej przez właścicieli opieki i ochrony nad zabytkiem, polegającej w szczególności na zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku wraz z otoczeniem w jak najlepszym stanie zgodnie z zapisami ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami.

Właściciele mają prawo i możliwość pozyskiwania funduszy na dofinansowanie prac przy zabytkach ze źródeł publicznych krajowych (budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego), zagranicznych (fundusze Unii Europejskiej) oraz innych, w tym prywatnych (m.in. od osób fizycznych i prawnych, organizacji pozarządowych).

10.1 Źródła publiczne - krajowe:

1. budżet państwa:

dofinansowanie prac na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz.1568 późniejszymi zmianami oraz rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków Dz.U. z 2005 r. Nr 112 poz. 940 z późniejszymi zmianami, obejmujące prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, określone w art. 77 ww. ustawy:

- Sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- Przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
- Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- Opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- Wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami,
- Sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- Zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- Stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- Odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych, albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- Odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- Odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- Modernizacja instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- Uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
- Działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- Zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15 ustawy,
- Zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i ogromowej.

W wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie wymienionych powyżej prac, do 100% w przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ww. ustawy:

- jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną, naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych

- jeżeli stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, z zastrzeżeniem, iż łączna kwota dotacji udzielonych ze źródeł publicznych nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie prac przy zabytku

Źródła finansowania:

a. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego każdego roku uruchamia programy w ramach swojego budżetu. Wg stanu na rok 2015 najbardziej zbieżny z celami Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami jest program „Dziedzictwo kulturowe”, którego celem jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej. Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

- Ochrona zabytków
- Wspieranie działań muzealnych
- Kultura ludowa i tradycyjna
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego
- Miejsca Pamięci Narodowej

instytucja zarządzająca:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Ochrony Zabytków

ul. Ksawerów 13 02-656 Warszawa
tel. 22 6460527, 22 6460513 fax. 22 8485353

b. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków udziela dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane, szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej: www.ochronazabytkow.gda.pl

Instytucja zarządzająca:

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku

ul. Pohulanka 2, 80-807 Gdańsk
tel. 58 301 62 67
fax. 58 301 62 68

2. budżety jednostek samorządu terytorialnego udzielają dofinansowania prac zaplanowanych do wykonania w roku udzielenia dotacji na zasadach określonych w uchwałach podjętych przez te jednostki. Dofinansowywane działania obejmują prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, określone w art. 77 ww. ustawy w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac, do 100% w przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ww. ustawy, Gmina Miejska Chojnice dofinansowuje prace na podstawie Uchwały nr XXXIX/422/13 Rady Miejskiej w Chojnicach z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Instytucja zarządzająca:

Urząd Miejski w Chojnicach (uchwała zamieszczona w załączniku nr 1 do Programu)

ul. Stary Rynek 1
89-600 Chojnice
tel. 52 397 18 - 00

www.miastochojnice.pl

3. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowują przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska, ograniczaniem emisji i efektywnością energetyczną również na obiektach zabytkowych, a także takie działania jak zwiększenie powierzchni terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych m.in. poprzez rewitalizację oraz pielęgnację i ochronę starych drzew i alei.

Institucja zarządzająca:

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a
02-673 Warszawa,

10.2 Źródła publiczne – zagraniczne:

Publiczne źródła zagraniczne to przede wszystkim fundusze strukturalne Unii Europejskiej, w szczególności Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Fundusze te dostępne są w ramach programów uwzględniających różne obszary tematyczne i terytorialne:

1. poziom krajowy:

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020, Oś priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury wspiera kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

instytucja zarządzająca:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Funduszy Europejskich
tel. 22 4210302 fax. 22 4210371

2. poziom regionalny - wojewódzki:

Regionalne Programy Operacyjne realizowane w celu podnoszenia konkurencyjności regionów przez samorządy poszczególnych województw, uzupełniają programy o charakterze centralnym obejmujące zakresem obszar całego kraju i wspierają m.in. działania z zakresu zachowania dziedzictwa kulturowego. **Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020** przewiduje interwencję w obiekty zabytkowe w osi priorytetowej 8 Konwersja i priorytecie inwestycyjnym 6c „Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego”, którego celem jest zwiększona atrakcyjność turystyczna miejsc o szczególnych walorach kulturowych i przyrodniczych.

W ramach tego priorytetu dofinansowane mogą być projekty obejmujące ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem krajobrazowym, poprzez m.in. prace rehabilitacyjne i modernizacyjne służące nadaniu im nowych funkcji (usług turystyki lub kultury), przy możliwym jednoczesnym zachowaniu funkcji dotychczasowych, jak również wdrażanie nowych form zarządzania (tworzenie parków kulturowych). Wspierane będą też projekty umożliwiające bezpieczną eksploatację zasobów materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu.

instytucja zarządzająca:

Departament Programów Regionalnych

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

ul. Augustyńskiego 2

80 - 819 Gdańsk

e-mail: dpr@pomorskie.eu

tel. 58 326 81 33, fax: 58 326 81 34

3. programy współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej:

Zadania inwestycyjne dotyczące opieki nad zabytkami mogą być uwzględniane w zakresie projektów współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej (np. Program **Interreg Europa Środkowa**). jako przedsięwzięcia pilotażowe lub uzupełniające.

11. Realizacja i finansowanie przez miasto zadań z zakresu ochrony zabytków

Cele określone w Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Chojnice 2015-2018 będą osiągnięte poprzez:

- Wspólne działania władz miasta Chojnice z Ministerstwem Kultury, Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, władzami kościelnymi, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami na zasadach porozumień, umów, wspólnych projektów i tworzenia wyspecjalizowanych podmiotów,
- Inicjatywy własne władz miasta Chojnice
- Stosowanie instrumentów finansowych m.in.: dotacje, prowadzenie instytucji, nagrody, zachęty itp.
- Funkcje programowe - programy lokalne (np. rewitalizacji) i projekty, kontrakty, itp.
- Inne działania stymulujące,
- Współpracę ze szkołami (organizowanie zajęć i konkursów z zakresu ochrony zabytków) i miejscowymi placówkami kulturalnymi

Załącznik nr 1 do Programu:

- Uchwała nr XXXIX/422/13 Rady Miejskiej w Chojnicach z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

**UCHWAŁA NR XXXIX/422/13
RADY MIEJSKIEJ W CHOJNICACH
z dnia 16 grudnia 2013 r.**

w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2013r. poz. 594, poz. 645 i poz. 1318) oraz art. 81 w związku z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568; z 2004r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390; z 2006r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875; z 2007r. Nr 192, poz. 1394; z 2009r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804 oraz z 2010r. Nr 75, poz. 474 i Nr 130, poz. 871), uchwała się, co następuje:

§ 1. 1. Z budżetu Gminy mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze

Gminy Miejskiej Chojnice, jeżeli:

1) obiekt znajduje się w złym stanie technicznym;

2) obiekt posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne, konstrukcyjne lub naukowe dla Gminy.

2. Dotacja może być udzielona każdemu, kto jest właścicielem lub posiadaczem zabytku, o którym mowa w ust. 1, zwanym dalej „podmiotem”.

3. Dotacja może być udzielna na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o którym mowa w ust. 1, które zostaną wykonane w terminie określonym w umowie lub przeprowadzone w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o udzielenie dotacji.

4. Dotacja może obejmować nakłady konieczne na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane wymienione w art.77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.).

5. Gmina przyznając środki finansowe na dofinansowanie projektu, może uzależnić ich przyznanie od zastosowania przy ich wydatkowaniu zasad równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 907 ze zm.).

§ 2. 1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1.

2. Jeżeli zabytek, o którym mowa w § 1 ust. 1 posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1 wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

4. Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych nie może być udzielona, jeżeli:

1) nakłady konieczne na te prace lub roboty w 100% są finansowane z dotacji pochodzących z innych źródeł;

2) łączna kwota dotacji udzielonych przez Gminę Miejską Chojnice lub uprawnione organy przekroczyła wysokość 100% nakładów koniecznych na te prace lub roboty.

§ 3. Podmiot ubiegający się o dotację winien złożyć do Burmistrza Miasta wnioski o dotację oraz następujące załączniki:

1) decyzja o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty;

2) dokument potwierdzający tytuł władania zabytkiem;

3) harmonogram oraz kosztorys przewidywanych prac lub robót ze wskazaniem źródeł ich finansowania;

- 4) projekt zakresu remontu, prac konserwatorskich lub rekonstrukcji;
- 5) decyzja właściwego organu ochrony zabytków zezwalająca na przeprowadzenie prac lub robót;
- 6) informacja o wnioskach o udzielenie dotacji skierowanych do innych organów;
- 7) wykaz prac lub robót wykonanych w okresie poprzedzającym dzień złożenia wniosku w przypadku ubiegania się o dofinansowanie prac lub robót wykonanych wcześniej.

§ 4. 1. Wniosek o przyznanie dotacji należy złożyć w terminie do 30 listopada roku poprzedzającego realizację prac lub robót celem zapewnienia środków w uchwale budżetowej.

2. Termin, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotację na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku lub w przypadku, gdy na dzień 30 listopada roku poprzedzającego realizację prac lub robót nie jest możliwe złożenie wymaganych do wniosku załączników.

3. Uzyskanie dotacji w trakcie roku budżetowego w przypadku zaistnienia sytuacji, o których mowa w ust. 2, uzależnione jest od możliwości dokonania zmian w uchwale budżetowej.

§ 5. Zakres dotacji, jej wysokość oraz nazwę podmiotu otrzymującego dotację określa uchwała budżetowa.

§ 6. Z podmiotem, któremu przyznano dotację Burmistrz zawiera roczną umowę, która powinna zawierać:

- 1) opis prac lub robót i termin ich wykonania;
- 2) kwotę dotacji i tryb jej przekazania, uzależniony od wyniku kontroli postępu prac lub robót i rozliczenia poniesionych wydatków;
- 3) sposób i termin rozliczenia udzielonej dotacji oraz zasady zwrotu niewykorzystanej kwoty;
- 4) zobowiązanie podmiotu ubiegającego się o dotację do poddania się pełnej kontroli w zakresie należytego wykonania prac lub robót, w tym udostępnieniu niezbędnej dokumentacji;
- 5) zasady zwrotu niewykorzystanej części dotacji.

§ 7. 1. Podstawą rozliczenia dotacji jest komisyjny odbiór wykonanych prac lub robót oraz udostępnienie niezbędnej dokumentacji.

2. W celu rozliczenia dotacji podmiot otrzymujący dotację składa Burmistrzowi sprawozdanie z wykonania prac i robót w terminie 30 dni od dnia zakończenia prac lub robót wraz z protokołem odbioru lub innym dokumentem potwierdzającym wykonanie prac.

§ 8. 1. W przypadku stwierdzenia wykorzystania dotacji niezgodnie z umową oraz nie przedstawienia rozliczenia w terminie, nieterminowego zwrotu niewykorzystanej dotacji, podania nieprawidłowych lub niepełnych informacji, o których mowa w § 3, Gmina odstąpi od umowy rozwiązując ją ze skutkiem natychmiastowym.

2. W przypadku określonym w ust.1 dotacja podlega zwrotowi, a podmiot traci prawo do ubiegania się o dotację z budżetu Gminy przez kolejnych 5 lat.

§ 9. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chojnice.

§ 10. Traci moc Uchwała Nr XXXI/292/05 Rady Miejskiej w Chojnicach z dnia 9 kwietnia 2005r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.Urz.Woj.Pom. z 2005r. Nr 117, poz. 2362 oraz z 2008r. Nr 30, poz. 909).

§ 11. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej
Mirosław Janowski